

ESPAIS I PROCESSOS GENERADORS D'AGÈNCIA JUVENIL: UNA MIRADA CENTRADA EN EL PAÍS VALENCIÀ

TREBALL FI DE MÀSTER

MÀSTER INTERUNIVERSITARI EN JOVENTUT I SOCIETAT (MIJS)

IVAN DEL CASTILLO ÀVILA

Tutor: PERE SOLER MASÓ

Data de lliurament: 01/07/2021

ESPAIS I PROCESSOS GENERADORS D'AGÈNCIA JUVENIL: UNA MIRADA CENTRADA EN EL PAÍS VALENCIÀ

TREBALL FI DE MÀSTER

MÀSTER INTERUNIVERSITARI EN JOVENTUT I SOCIETAT (MIJS)

IVAN DEL CASTILLO ÀVILA

Tutor: PERE SOLER MASÓ

Data de lliurament: 01/07/2021

DESCRIPTORS

Agència juvenil, participació juvenil, gestió d'equipaments juvenils, empoderament, polítiques de joventut.

RESUM

Les polítiques de joventut en el País Valencià viuen un moment d'expansió provocat per la nova llei aprovada el 10 de novembre de 2017. En conseqüència, l'Institut Valencià de la Joventut està subvencionant la contractació de personal tècnic de joventut arreu del territori. Una contractació molt positiva per a les polítiques de joventut, però al mateix temps, una contractació que no sempre garanteix la capacitat del professional que s'inicia en aquest món de la joventut. La creació d'equipaments juvenils, està proliferant com si fos la solució per a totes les problemàtiques de les joves i, en conseqüència, molts d'aquests espais manquen de projecte educatiu i línies estratègiques, dificultant la creació d'un entorn que afavoreixi l'adquisició d'agència juvenil. Aquest treball pretén aprofundir en els models de gestió d'equipaments juvenils predominants en el País Valencià i valorar l'impacte en la capacitat d'adquisició d'agència juvenil de cadascun d'aquests models per, finalment, identificar els mínims a tenir en compte a l'hora de promoure equipaments juvenils en el context de les polítiques de joventut del País Valencià.

AGRAÏMENTS

Moltes gràcies, en primer lloc, a la família; a les que estan i a les que ens han deixat durant aquest any. Totes heu estat acompanyant-me en els moments de màxima desesperació, encara que fos des de la distància, vos estime.

A les companyes del MIJS 2020-2021, la promoció del MIJS a distància. No ha estat fàcil, però hem aconseguit que aquesta situació excepcional no ens impedis conèixer-nos i compartir mil i un aprenentatges. No coneixem els albergs de Catalunya, però tenim tota una vida per seguir compartint.

A les diferents professionals i docents que han posat tota la seva empenya en fer que aquest MIJS a distància fos tan profitós com ho ha estat en temps de no Covid-19.

A en Pere Soler, per l'acompanyament i la paciència, pels debats i les reflexions, pel constant suport i, sobretot, per la proximitat i el caliu que ha servit d'espenta en els moments de màxima desesperació. Tant de bo no sigui l'últim cop que creuem camins professionals!

A les meves amigues, que han hagut d'adaptar-se als ritmes del MIJS si volíem compartir un poc de temps amb mi, i especialment, a aquelles que heu estat patint de prop l'ansietat i l'estrès d'aquest any trombòtic.

A l'Andrea, qui ha sigut llum i pau, qui s'ha carregat de paciència per donar-me energia quan no en tenia, qui m'ha acompanyat en els riures i les llàgrimes, qui m'ha ensenyat a parar per agafar aire i poder-ho tot. Mil gràcies, bonica!

I a mi mateixa, per aquesta etapa d'aprenentatges i creixement professional.

SUMARI

1. Introducció	4
2. Marc conceptual	5
2.1. Les polítiques de joventut al País Valencià.....	5
2.1.1. Les polítiques de joventut: contextualització i definició.....	5
2.1.2. Quan parlem de polítiques de joventut, quantes tipologies s'identifiquen?...	8
2.1.3. Marc normatiu vigent al País Valencià.....	12
2.1.4. La relació entre les polítiques de joventut al País Valencià i l'objecte d'anàlisi.....	16
2.2. L'agència juvenil.....	18
2.3. Participació juvenil.....	20
2.3.1. Context actual en les polítiques i els equipaments juvenils del País Valencià.....	20
2.3.2. Com participem?.....	23
2.4. L'equipament juvenil.....	25
2.4.1. Concepte i definició.....	25
2.4.2. Equipaments juvenils: específics i exclusius o comunitaris?.....	27
2.5. Models de gestió d'equipaments juvenils al País Valencià.....	29
3. Marc metodològic	32
4. Resultats i discussió	36
4.1. L'ús i la gestió dels equipaments juvenils.....	37
4.1.1. L'opinió professional.....	37
4.1.2. L'opinió jove.....	38
4.2. La participació juvenil en la gestió dels equipaments juvenils.....	40
4.2.1. L'opinió professional.....	40
4.2.2. L'opinió jove.....	41
4.3. El pas per l'equipament de joves: l'agència juvenil.....	42
4.3.1. L'opinió professional.....	42
4.3.2. L'opinió jove.....	45
5. Conclusions	48
Bibliografia	55
Annex I	58

1. INTRODUCCIÓ

La *Llei 15/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat Valenciana, de polítiques integrals de joventut* ha capgirat la manera d'entendre i fer les polítiques de joventut en el País Valencià. Aquesta llei recent presenta dos objectius centrals: d'una banda, la promoció de la participació activa del jovent en els processos i espais de decisió de les polítiques de joventut i, d'altra banda, la creació d'espais i equipaments juvenils perquè es fomenti la participació i la socialització juvenil en aquests. Però és aquesta la realitat que es troba en els equipaments juvenils? O, contràriament, s'està responent a interessos políticotècnics i adultcentristes, en lloc de respondre a les demandes i les necessitats de la joventut?

En aquest punt, doncs, apareixen interrogants al voltant de la gestió d'aquests espais o equipament juvenils –tant els de nova creació, com els ja existents-. Quins models de gestió de centre juvenil predominen en el País Valencià? Quins nivells d'autonomia proporciona cada model de gestió d'equipament juvenil? Com ha de ser la gestió d'aquests equipaments perquè representin una oportunitat en l'adquisició de capacitat d'agència juvenil? Quin és model de gestió pel qual haurien d'apostar les polítiques de joventut del País Valencià? En conclusió, quines experiències de models de gestió de centre juvenils existeixen al país valencià i com unint totes les seves fortaleses podem plantejar una proposta de model de gestió que puguin fer valdre la capacitat dels equipaments juvenils com a espais o processos generadors d'agència juvenil.

La realitat és que, actualment, i a conseqüència del moment d'expansió que experimenten les polítiques de joventut al País Valencià, ens trobem davant el boom dels centres o equipaments juvenils. Sols en la província de Castelló s'han obert cinc equipaments en l'any 2021. Una situació que identifiquem les diferents tècniques de joventut del territori, i que en cadascuna de les reunions de coordinació mensual que desenvolupem, apareix com a tema central de debat i reflexió. En aquestes reunions de coordinació territorial, doncs, s'han exposat diverses experiències en què s'ha desvirtuat l'essència d'aquests tipus d'espais o

equipaments com a espais de participació activa i empoderament juvenil, principalment, perquè s'ha regit la gestió dels equipaments des d'una perspectiva allunyada de la realitat i necessitat de les joves. Una problemàtica amb la qual interactuem en el nostre dia a dia el personal tècnic de joventut del País Valencià.

Tenint en compte aquesta realitat i les qüestions que se'n deriven d'aquesta, l'objectiu d'aquest treball de recerca és analitzar la capacitat d'adquisició d'agència juvenil que presenten els diferents models de gestió d'equipament juvenil que predominen al País Valencià, a partir de la bibliografia, l'experiència professional i la vivència de les joves, per a presentar una proposta de model de gestió a tenir en compte en aquells territoris del País Valencià on s'estan plantejant obrir un nou equipament de joventut.

Per respondre a aquestes preguntes d'investigació, doncs, es pretén fer una anàlisi inicial per detectar quins equipaments o espais juvenils hi ha en el País Valencià i quins models de gestió d'aquests equipaments predominen. S'entrevista també a professionals que estan vinculats o han estat fortament vinculats a aquests models de gestió predominants. Seguidament, els resultats d'aquestes entrevistes se sotmetran a discussió en un *focus group* amb joves, per extreure les conclusions definitives i, llavors, reflexionar al voltant de punts forts a l'hora de decidir el model de gestió d'equipaments juvenils que caldria promoure's al País Valencià, per tal d'afavorir l'adquisició de capacitat d'agència juvenil.

2. MARC CONCEPTUAL

2.1. Les polítiques de joventut al País Valencià

2.1.1. Les polítiques de joventut: contextualització i definició

El concepte joventut és un terme canviant, que evoluciona i es construeix a partir d'un moment social i que cal ser definit per entendre la seva relació amb el disseny de les polítiques de joventut.

Aquest terme, doncs, fa referència a aquella condició social per la qual transita qualsevol individu en un període determinat de la seva vida. Una condició social, que més que associar-se a unes edats concretes, es relaciona amb la finalització de l'educació obligatòria i la capacitat d'exercir progressivament els drets com a ciutadà. (Comas, 2011). Així doncs, la joventut és el període de la vida en el que l'individu transita per assolir certs convencionalismes socials i adquirir capacitat d'agència, passant així, a jugar un paper en l'entramat social més actiu que passiu.

El disseny de les polítiques de joventut està supeditat a la manera de percebre a la condició juvenil, és per això que cal saber si es parla de joventut com a transició, com a ciutadania o com a una etapa plena de la vida. (*Oficina del Pla Jove, 2019*). En aquest mateix sentit, Llopart i Serracant (2004), fan una proposta en la qual presenten aquestes tres maneres d'entendre la joventut:

- Joventut com a transició. Des d'aquesta mirada s'entén la joventut com el pas de la infantesa a la vida adulta, és a dir, com a període de l'etapa de la vida en la qual s'assoleix l'emancipació familiar i l'autonomia plena.
- Joventut com a etapa plena de la vida. Aquesta segona concepció fa valdre que el que caracteritza al jovent –com l'oci o la cultura–, per damunt d'allò que no tenen –com l'habitatge propi o el treball–. La joventut, doncs, és entesa com l'etapa de l'experimentació, la construcció de la mateixa identitat i la consecució de l'autonomia juvenil.
- Joventut com a ciutadania. Aquesta darrera mirada concep a les persones joves com a ciutadanes que adquireixen i exerceixen els seus deures i drets socials, definint així el seu projecte vital. S'entén, doncs, com un procés en què les joves s'inicien i vinculen amb recursos socials, polítics, econòmics i culturals com a via per a poder fer exercici de la ciutadania.

Les polítiques de joventut, per tant, han de convertir-se en les ferramentes que faciliten i possibiliten aquest període de transició –o transicions–, però que s'entén per polítiques de joventut? Primer, una breu contextualització del recorregut de les polítiques de joventut a l'Estat espanyol, seguint l'aportació de Soler (2020).

La Transició espanyola, com a període de ruptura de la moral del nacionalcatolicisme, evidencia l'inici d'una preocupació per la participació de la joventut en la societat i la necessitat d'atendre els problemes que se'n deriven d'aquest col·lectiu. Durant aquest període es pretenia realitzar unes polítiques públiques adreçades a la joventut centrades en l'oci juvenil, que, malauradament, van acabar focalitzant-se només en l'educació en el temps lliure.

Els anys vuitanta, amb el Congrés i l'any Internacional de la Joventut, apareixen els primers consells de la joventut i es produeixen dos fets determinants: Barcelona crea el primer pla de joventut i el govern central transfereix les competències de joventut a les comunitats autònomes. Una transferència, però, que no es completa. S'evidencia, doncs, que el procés de transició entre la infància i l'edat adulta s'allarga i cal minimitzar les problemàtiques que es generen a conseqüència d'aquest canvi. Així doncs, amb l'objectiu de formar i preparar a la joventut perquè el país funcioni –sota la mirada del món adult- i de minimitzar aquestes problemàtiques, les polítiques de joventut d'aquest període es redueixen al desenvolupament de programes i serveis socioculturals. (Soler, 2020).

A finals de la dècada dels noranta i l'inici del nou segle, sorgeix la necessitat de valorar i potenciar la joventut com a etapa. Així doncs, es parla de polítiques afirmatives i polítiques d'emancipació juvenil. El resultat, però, amb l'experiència de Barcelona estesa arreu de l'Estat, és el disseny de múltiples plans de joventut, els quals, integren la transició com a idea i, per tant, les polítiques de joventut se centren en polítiques d'acompanyament, formació i inserció –unes polítiques, però, que en el cas de Catalunya no es van materialitzar per falta de recursos i d'interès politico-social-.

L'any 2008, esclata la primera crisi socioeconòmica que suposa una ruptura de l'*statu quo* i el model social. Les polítiques públiques, en general, capgiren cap a mirades d'austeritat, provocant una situació d'incertesa i inestabilitat, la qual, impossibilita l'emancipació del col·lectiu juvenil. Les polítiques de joventut, novament, passen a ocupar espais de poca rellevància i pràcticament queden invisibilitzades. Diferents estudis i diagnòstics de l'INJUVE posen en manifest els efectes que aquesta crisi

socioeconòmica ha causat entre el col·lectiu juvenil, com ara per exemple: *Jóvenes, ocio y consumo* (2015) o *Jóvenes y Vivienda* (2010). L'any 2015, al País Valencià, es produeix un canvi polític que beneficia l'exercici de les polítiques públiques més socials. La joventut recobra el valor social que se li havia arravatat i comencen a dibuixar-se nous horitzons entre les polítiques de joventut.

Finalment, però, i a conseqüència de la crisi socioeconòmica i l'actual triple crisi – sanitària, econòmica i social-, ens trobem doncs, en un moment en què s'evidencia la necessitat d'una aposta ferma en favor de polítiques d'afirmació i transició –amb forta influència del discurs de les polítiques de joventut europees– però, malauradament, parlar de polítiques de joventut, ara per ara, és parlar de polítiques d'austeritat. (Soler, 2020).

Així doncs, des d'una mirada institucional i administrativa, el terme política de joventut fa referència a *“l'aplicació de les competències polítiques adreçades a resoldre problemes percebuts en el sector de població juvenil. Consisteix en la formulació, la posada en pràctica i l'avaluació de les accions públiques en aquest camp.”* (Casanovas, 2009:485). Per tant, quan es parla de polítiques de joventut, es parla d'aquelles polítiques adreçades a informar, orientar, derivar, acompanyar i respondre a les necessitats de la joventut, sempre, però, partint de la interlocució directa amb les persones joves. (Montes, 2007).

2.1.2. Quan parlem de polítiques de joventut, quantes tipologies s'identifiquen?

Tenint en compte, llavors, que les polítiques de joventut responen a unes necessitats concretes –siguin del jovent o perquè així ho imposa el fet social- i diverses, aquestes poden perseguir objectius i continguts molt heterogenis depenent del moment que s'observa. Per establir i entendre la classificació i diferenciació de les diferents tipologies de polítiques de joventut, es parteix de la proposta de Soler (2010), on es distingeix, en primer lloc, entre:

D'una banda, les polítiques de **transició**: aquelles polítiques l'objectiu de les quals és satisfer necessitats nuclears, per mitjà de la promoció de millores en la capacitat

d'exercici dels drets de ciutadania per part de les persones joves, alhora que es faciliten trajectòries juvenils que acompanyen cap a l'assoliment de la plena ciutadania. Dit d'una altra manera, la finalitat de les polítiques juvenils centrades en la transició a la vida adulta és l'emancipació i independència dels joves. És a dir, aquest tipus de polítiques, intenten que les persones joves abandonin la categoria social de joves, per passar a ser considerats adults de ple dret.

És per aquest fet que les polítiques de joventut han d'articular-se a partir d'aquelles qüestions que més impacte aconseguen per a canviar les condicions de vida juvenil: l'educació, el treball, l'habitatge i la salut. Aquesta mirada s'incorpora en el discurs teòric a partir dels primers plans integrals de joventut a la fi dels anys vuitanta a través dels quals s'insisteix en un abordatge global de la joventut.

D'altra banda, les polítiques **afirmatives**: aquelles polítiques l'objectiu de les quals és satisfer les necessitats derivades de les expectatives, els interessos i les demandes de les persones joves. Les polítiques d'afirmació de la nova condició juvenil s'articulen a partir del manteniment i aprofitament d'aquesta etapa amb la finalitat d'obtenir el màxim benefici d'aquesta. Per aquest tipus de polítiques juvenils, la condició juvenil adopta un valor afirmatiu propi a partir de l'autonomia individual i el desig de multiplicar experiències vitals. Així doncs, es planteja una definició en positiu, partint del que les persones joves tenen i són, defugint dels seus dèficits –aspecte negatiu-. Aquest enfocament, per tant, permet reafirmar les polítiques de joventut explícites a partir de la cultura juvenil, la identitat, l'oci educatiu i l'experimentació.

És a dir, aquest enfocament no pretenen orientar els itineraris juvenils cap a la transició a la vida adulta entesa com a autonomia personal i emancipació, sinó que es limita a donar suport a la vida dels joves en la seva condició merament juvenil, és a dir considerar que la joventut és, una etapa autònoma de la vida de l'individu que es viu de manera semblant per totes les persones joves. En un segon eix de debat o reflexió i en relació amb l'objecte de recerca d'aquest treball, continuant amb la proposta de Soler (2010) i incorporant algunes qüestions de Comas (2007), quan fem referència a polítiques de joventut cal distingir, també, entre:

D'una banda, les polítiques **nuclears**: són aquelles l'objectiu de les quals és facilitar les trajectòries transicionals de les persones joves, focalitzant així, en temes nuclears de la vida de les joves, com són: l'educació, el treball, l'habitatge o la salut. Les polítiques nuclears han tingut forta presència en l'esfera pública anterior a l'arribada les polítiques d'afirmació de la nova condició juvenil, a conseqüència de la seva relació directa amb les polítiques de transició.

D'altra banda, les polítiques **perifèriques**: l'objectiu d'aquestes polítiques és la promoció de l'autonomia cultural de la joventut; és a dir, en tots aquells àmbits que no reben la consideració de nuclears, com ara per exemple, l'oci educatiu, la cultura, l'expressió artística, etc. Un enfocament que no posa el centre de la mirada en l'emancipació de les persones joves i l'adquisició d'autonomia per part del col·lectiu juvenil, sinó que intenta donar suport a la vida dels joves en la seva condició merament juvenil. Les polítiques perifèriques, per tant, mantenen una forta vinculació amb les polítiques afirmatives.

En tercer lloc, llavors, s'observa la dicotomia oberta al voltant de la necessitat o no de polítiques específiques o polítiques integrals. Així doncs, continuant amb les aportacions de Comas (2007), pot diferenciar-se entre:

D'una banda, les polítiques **específiques**: aquesta tipologia de polítiques juvenils, també coneguda com a sectorials, fa referència a aquell conjunt de polítiques juvenils que es treballen des del mateix departament de joventut, és a dir, sense tenir en compte a altres departaments o àrees de l'administració. En moments concrets són polítiques que es precisen per fer arribar a certs col·lectius, algunes polítiques o línies d'acció que no els arribarien si es plantegen des d'una perspectiva integral. Així doncs, poden estar vinculades tant en polítiques nuclears com en perifèriques, però sigui com sigui, es desenvolupen de manera aïllada i no coordinada amb la resta d'àrees o departaments públics.

D'altra banda, les polítiques **integrals**: són les polítiques de joventut, més comunament, conegudes com a polítiques transversals. Aquest enfocament de

polítiques juvenils fa referència a la participació de diferents àrees i departaments de l'administració i als procediments que possibiliten una bona coordinació entre aquests. No podem oblidar, doncs, que aquesta integralitat afecta a totes les esferes de l'individu juvenil, no sols a les nuclears, sinó també a les perifèriques; incorporant així, la perspectiva juvenil en tots els nivells i àrees de les administracions.

Finalment, però, també existeix una quarta línia de debat que estableix una diferenciació entre polítiques **explícites** i polítiques **implícites**. Aquestes primeres, doncs, són aquell tipus de polítiques promogudes des d'àrees administratives o òrgans de govern específics de joventut –com ara una regidoria de joventut d'una entitat local-; mentre que les polítiques implícites són també polítiques de joventut adreçades a la joventut, però les quals, les promou altres estructures administratives o de govern no específiques de joventut –esports, salut, ocupació, habitatge, etc.-. (Casal, 1996).

Amb aquesta darrera distinció, doncs, s'evidencia la necessitat de seguir reflexionant al voltant de la necessitat o no de què les polítiques de joventut siguin específicament dissenyades des de l'estructura administrativa i de govern de joventut o no. Certament, però, les unes no exclouen a les altres i, per tant, un equilibri entre ambdues, és la millor aposta per consolidar estructures administratives i de govern específiques de joventut, a l'hora que s'aconsegueix incidir en la planificació de la resta de polítiques públiques, tenint en compte la perspectiva juvenil a l'hora d'ordenar-les.

En aquest sentit, Comas (2007) es posiciona clarament i va més enllà, fent extensiu aquest equilibri entre les diferents tipologies de polítiques de joventut, "*globalmente hay que caminar hacia un equilibrio de políticas que garantice una adecuada atención a la diversidad*" (Comas, 2007:216) de la joventut o joventuts, tal com apunta Duarte Quapper (2000). Les diferents realitats que envolten a la població juvenil, per tant, es converteixen en diferents problemàtiques i necessitats que requereixen un paper important de les polítiques de joventut des de les polítiques públiques.

Així doncs, davant aquest fet, apareix un repte (Pérez, Quintà, Zamora i Giberga 2019) per a les institucions i administracions públiques, les quals, han de fer front a la necessitat de crear un entramat entre les diferents realitats i entorns participatius juvenils per establir canals efectius per fer arribar les voluntats i necessitats juvenils a les persones encarregades de desenvolupar les polítiques de joventut. Un gran repte anomenat participació, ja que són molts els exemples de polítiques de joventut dissenyades per a la joventut, però sense tindre en compte el que la joventut demanda o requereix al respecte.

En aquest apartat següent, doncs, es presentarà el marc normatiu vigent en matèria de joventut al País Valencià per identificar el tipus de polítiques juvenils que es promouen, així com el nivell d'implicació –participació– de les persones joves en la configuració d'aquest marc normatiu i les polítiques integrals de joventut que se'n despleguen a partir d'aquest.

2.1.3. Marc normatiu vigent al País Valencià.

El primer document a tindre en compte en el marc normatiu vigent és la **Llei 15/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat Valenciana, de polítiques integrals de joventut.** (Generalitat Valenciana, 2017). L'any 2017, després de més de dos anys de treball amb persones joves, entitats juvenils, professionals i agents socials, va ser aprovada en les Corts Valencianes la nova llei de polítiques integrals de joventut del País Valencià.

“La finalitat d'aquesta llei és garantir que els i les joves puguen definir i construir el seu projecte vital, individual i col·lectiu, en igualtat d'oportunitats. Així, aquesta norma pretén establir les bases per a les polítiques de joventut, unes accions que hauran d'atendre la diversitat social, econòmica i cultural del nostre territori. Igualment, aquesta nova regulació persegueix garantir la participació i la corresponsabilitat de les persones joves en la presa de decisions de la nostra comunitat, i fomentar al màxim els espais de trobada i de debat.

Per a aconseguir aquests objectius cal que les polítiques de joventut es dissenyen i s'executen de manera integral i transversal, amb la implicació necessària de les diferents administracions i de la societat civil.” (*Generalitat Valenciana, 2017:1*).

Aquesta llei permet que l'IVAJ es configuren com un organisme autònom de la Generalitat, que garanteixi la igualtat d'oportunitats, que combati les desigualtats socials, estructural i conjunturals; per mitjà de la promoció de l'oci educatiu i l'educació no formal com a instruments fonamentals per assolir la inclusió social.

La Llei 15/2017 s'adreça al col·lectiu de persones compreses entre els 12 i els 30 anys del País Valencià. Suposa un abans i un després en matèria de joventut, ja que aquesta llei permet una major corresponsabilitat de les administracions públiques i les persones joves en l'elaboració i execució de polítiques ciutadanes. A més a més, pretén garantir que els majors de setze anys participen en les consultes públiques que es convoquen, tal com indica la llei de Transparència, Bon Govern i Participació Ciutadana de la Comunitat Valenciana. L'objectiu principal és que la joventut defineixi i construeixi el seu projecte vital, individual i col·lectiu en igualtat de condicions; així com, assegurar l'apoderament, la participació i la corresponsabilitat de les persones joves en la presa de decisions; fomentant al màxim els espais de trobada i debat.

Així doncs, analitzant aquesta llei, s'observa un viratge important respecte la línia estratègica de les polítiques de joventut al País Valencià, així doncs, com a canvis principals, cal destacar:

- El canvi en la direcció general de l'Institut Valencià de la Joventut (IVAJ), fins a l'arribada d'aquesta darrera llei, la direcció general de l'IVAJ era encapçalada per un polític designat, però a partir de la publicació d'aquesta, aquest lloc de responsabilitat deixa de ser obligatòriament per a un responsable polític.
- L'atribució de les competències en matèria de joventut a les entitats locals i mancomunitats. En l'article 35 de la llei, es posa en relleu la intervenció dels ajuntaments en l'EVJ, atribuint-los les competències en matèria de joventut i dotant-los d'un suport tècnic i econòmic, materialitzat per mitjà del pla de finançament de Pla Concertat de Joventut 2019-2023: Municipalització de

les Polítiques Integrals de Joventut. Fins a l'arribada de la Llei actual, les competències en matèria de joventut corresponien exclusivament a l'IVAJ i, aquest fet, dificultava que les entitats locals i supramunicipals crearen estructures sòlides en matèria de joventut, la realitat és, que en la província de Castelló, dels 135 pobles que el componen, sols un –Castelló de la Plana- tenia Pla Local de Joventut, tot i que ja no es trobava en vigor. Aquest fet evidencia el poc pes que tenia el departament de joventut en la realitat administrativa del País Valencià.

- El desplegament de recursos econòmics per mitjà d'ajudes i subvencions. A partir de l'aprovació d'aquesta Llei, l'IVAJ crea tres línies de finançament i suport a les administracions locals i supramunicipals, perquè executin les competències, en matèria de joventut, atribuïdes i ordenen i desenvolupin polítiques integrals de joventut. Així doncs, es creen les següents subvencions:
 - Subvenció per a material TIC, dirigida als Centres d'Informació Juvenil (CIJ) inscrits en el Servei d'Informació Juvenil (SIJ) de l'IVAJ, per a dotar d'equipament tecnològic les instal·lacions municipals. Subvenció en règim de concurrència competitiva.
 - Subvenció per a desenvolupar programes locals de joventut, dirigida als ajuntaments i mancomunitats del territori perquè es desenvolupin programes i activitat d'oci educatiu des d'aquests organismes públics.
 - Subvenció per a la contractació de personal tècnic de joventut, de professionals dinamitzadors de joventut i de professionals psicòlegs.
- Un altre dels grans canvis és que el Consell Rector de l'IVAJ comptarà amb la presència d'associacions juvenils i que estarà compost al 50% per responsables de l'administració i representants del món associatiu –amb una representació equilibrada dels diferents trams d'edat 12-30 i una constitució paritària-. Aquest nou marc normatiu aposta fermament per la presència i participació activa de la joventut en els processos de presa de decisions, així com en l'elaboració de les polítiques integrals de joventut –en tots els seus àmbits-. Tot i no tenir públic encara el decret que regula el desplegament d'aquesta llei, aquest text legal dedica el Títol II, format per dos capítols i 16

articles, on es detalla com es pretén promocionar i fomentar la participació juvenil en el País Valencià.

L'**Estratègia Valenciana de la Joventut** (EVJ) (Generalitat Valenciana, 2019a) és el segon document a tenir en compte en el model normatiu vigent en el País Valencià:

Aquest document s'aprova el 4 de març de 2019 pel Consell Rector de l'IVAJ, acomplint l'article 32 de la Llei de Polítiques integrals de Joventut. La missió de l'EVJ és que les polítiques de joventut incloguin a la població jove, que siguin pròximes, transversals i integrals, per aquest motiu compta amb:

- El Consell Rector de l'IVAJ.
- El Consell Valencià de la Joventut.
- La Comissió Interdepartamental de Joventut i el dret d'incidència.
- L'Oficina Tècnica de l'EVJ.
- L'Observatori Valencià de la Joventut i la Xarxa Jove.

L'EVJ i totes aquestes ferramentes es despleguen progressivament durant 5 anys (2019-2023), generant aprenentatge i ajustos en la direcció; mantenint-se viva i en moviment. L'EVJ està integrada en els tres eixos del Pla Valencià d'Inclusió i Cohesió Social (VICS), afegint-hi un quart eix que permet garantir l'eficàcia de l'EVJ. Aquest fet ens permet construir el futur dels joves i que siguin ells qui creen l'horitzó que volen assolir.

Finalment, el **Pla Concertat de Joventut 2019-2023: Municipalització de les Polítiques Integrals de Joventut** (Generalitat Valenciana, 2019b), és l'últim document que configura aquest marc normatiu vigent.

El Pla Concertat de Joventut 2019-2023 sorgeix un cop aprovades la Llei 15/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat Valenciana, de polítiques integrals de joventut i l'Estratègia Valenciana de la Joventut 2019-2023. Aquest Pla de finançament concertat amb les entitats locals, és l'eina que ens permet:

- Garantir el desenvolupament de polítiques de joventut des de la proximitat.
- Apostar pels serveis públics.

- Crear llocs de treball de qualitat, no deslocalitzables i amb valor afegit.

És a dir, permet materialitzar i assolir els objectius de la Llei 15/2017 i l'EVJ, i bastir un sistema públic de polítiques integrals de joventut que permeti desenvolupar polítiques de prevenció, promoció i participació de la joventut com a eixos per construir una societat inclusiva, democràtica i lliure.

2.1.4. La relació entre les polítiques de joventut al País Valencià i l'objecte d'anàlisi.

Després d'aquesta repassada al marc normatiu de les polítiques públiques de joventut al País Valencià, caldria matissar que en relació amb la **participació activa** del jovent en els afers relacionats amb les polítiques de joventut i, en aquest cas, concretament, en la gestió dels models d'equipament juvenil i la relació que aquests tenen amb la capacitat d'agència juvenil, la *Llei 15/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat Valenciana, de polítiques integrals de joventut*.

- L'article 1 d'aquesta mateixa llei, on s'especifica que l'objecte és establir un marc normatiu que possibiliti la coordinació de les polítiques de joventut i reguli els drets i la corresponsabilitat de la joventut perquè puguin *“definir i construir el seu projecte vital individual i col·lectiu com a membres de la comunitat, fomentant la participació activa en el desenvolupament polític, social, econòmic i cultural.”* (Generalitat Valenciana, 2017:3).
- Però també en l'article 5 d'aquesta mateixa llei, concretament, el punt dotze estableix que cal desenvolupar polítiques públiques de joventut per a involucrar i facilitar la participació activa de la joventut en el procés de consecució de l'Agenda 2030 de Nacions Unides. És a dir, vincula aquesta participació activa de la joventut amb les diferents estructures de participació juvenil en l'àmbit de la Unió Europea.
- Finalment, en el segon punt de l'article 30, el qual fa referència al funcionament de les estructures de participació juvenil, defineix que *“tot consell de joventut, estructura o espai de participació juvenil, siga de l'àmbit que siga, procurarà*

fomentar la participació activa tant de les entitats com de les persones joves associades i no associades.” (Generalitat Valenciana, 2017:14).

En segon lloc, i pel que fa al concepte d'**agència juvenil**, cap dels documents que conformen el marc normatiu de les polítiques de joventut al País Valencià, fa referència a aquest terme; almenys de manera directa.

Una absència que sobresalta si es té en compte el paper clau i actiu, que el marc normatiu atorga a la joventut, en relació amb la participació en el desenvolupament de les polítiques juvenils i, per tant, en la gestió i participació dels equipaments juvenils. El concepte agència està fortament correlacionat amb participació, socialització, empoderament, pràctica democràtica i, per tant, han de fomentar-se conjuntament per assolir un vertader benestar i desenvolupament personal.

Per exemple, en l'article 1 de la llei 15/2017, quan s'especifica que l'objecte és establir un marc normatiu que possibiliti la coordinació de les polítiques de joventut i reguli els drets i la corresponsabilitat de la joventut perquè puguin *“definir i construir el seu projecte vital individual i col·lectiu com a membres de la comunitat”* (Generalitat Valenciana, 2017:3), en aquest punt, s'entreveu com el concepte d'agència juvenil forma part de l'objecte de les polítiques integrals de joventut del País Valencià. És a dir, les joves han de tenir unes eines i un entorn, en relació amb les polítiques de joventut i més concretament a la gestió dels equipaments juvenils, que afavoreixi que puguin desenvolupar el seu projecte de vida, de manera autònoma i cercant un benestar; requerint, així, un equilibri de poders i una participació activa del jovent en la gestió dels equipaments i l'elaboració de les polítiques de joventut.

Així doncs, tenint en compte l'experiència professional en primera persona –com a professional de joventut- en tot aquest procés, aquesta injecció de recursos econòmics a les entitats locals i les Mancomunitats del territori, comença la contractació *massiva* de professionals de joventut, l'elaboració de Plans de Joventut i la creació d'espais juvenils. Un procés accelerat i complicat que no sempre aconsegueix els objectius plantejats i que, en certa manera i tenint en compte la realitat que es posa de manifest

en les reunions mensuals de coordinació de personal tècnic de joventut de la província de Castelló, pot arribar –i ho està fent en alguns llocs- a desvirtuar el model de polítiques integrals de joventut proposat per l'IVAJ.

A continuació, doncs, s'analitzarà el paper de la participació juvenil en les polítiques integrals de joventut del País Valencià, deixant de banda el decret 85/2015 perquè desplega el marc normatiu d'una llei no vigent i ens trobem a l'espera que aparegui en fase d'exposició pública el nou decret que desplega la regulació de la Llei 15/2017 de polítiques integrals de joventut.

2.2. L'agència juvenil

Abans de parlar del terme agència, cal fer menció a la teoria o l'enfocament de les capacitats. Segons Sen (1985), es tracta d'una teoria econòmica que sorgeix com a alternativa a l'economia del benestar. Es construeix, per tant, com un marc conceptual a partir del qual jutjar la qualitat de vida de les persones, és a dir, el benestar individual. El que resulta més interessant d'aquesta proposta en relació amb la capacitat d'agència juvenil i els models de gestió d'equipaments juvenils al País Valencià, és que té en compte els recursos disponibles a l'abast de les persones joves, dotant-los d'un valor instrumental perquè són recursos sota el poder de les joves i, per tant, contribueixen al seu poder d'incidència i transformació social. Així doncs, els recursos –en aquest cas els serveis i programes que esdevenen en cadascun dels models de gestió d'un equipament juvenil predominants en el país valencià- poden arribar a capacitar, o no, a les persones joves perquè adquireixin agència juvenil i, per tant, puguin influir en la seva capacitat de fer i actuar.

Per entendre la teoria cal tenir en compte el significat i paper que juguen en aquesta els següents termes:

- Funcions: aquest concepte fa referència als estats i activitats constitutives de l'ésser d'una persona. És a dir, les funcions són els subjectes de les

capacitats sobre les quals fa referència l'enfocament, és a dir, de què: s'és capaç, vol ser capaç o hauria de ser capaç de fer o ser.

- Capacitat: les capacitats, per tant, són producte de la combinació de diferents funcions que són possibles d'assolir per un individu. És a dir, tenint en compte les característiques personals i els factors externs, les capacitats evidencien i possibiliten l'oportunitat i capacitat perquè un individu aconsegueixi obtenir resultats positius en el seu quefer. Es posa de manifest, per tant, la llibertat d'aconseguir un benestar personal.
- Agència: l'agència depèn de la capacitat d'escollir un mateix els valors funcionals, un fet que no sempre es correlaciona amb el benestar personal. Així doncs, dit d'una altra manera, quan es fa referència al terme agència, s'està definint aquest concepte com aquell paper que, com a membre d'una societat, desenvolupa un individu, amb la capacitat de participar i transformar el seu entorn.

Nussbaum, i Glover (1995), afegixen respecte al concepte d'agència, que per aconseguir que les persones siguin agents de les seves pròpies vides, aquestes han de poder socialitzar-se, relacionar-se, associar-se com desitgen sense por a repressions. L'agència, per tant, resulta un element clau perquè una persona pugui avaluar de què és capaç de fer en correlació amb la seva pròpia concepció del benestar. L'enfocament de les capacitats ha influït amb força en l'àmbit de la política del desenvolupament, donant lloc a l'evolució de l'índex de desenvolupament humà, així com està guanyant terreny i s'està tornant influent en els espais de debat i reflexió de les ciències socials.

En un moment com l'actual, de constants fluctuacions i molta incertesa, la recerca de l'autonomia per a la condició juvenil es torna una missió quasi impossible. El context social que se'n deriva de les crisis viscudes des de 2008 i 2020, amb els canvis de rols familiars o l'aparició de dependències econòmiques, condiciona la recerca del benestar per part del col·lectiu juvenil –benestar entès com a assoliment d'autonomia i emancipació. En conseqüència, aquesta recerca cap a l'emancipació

com a trànsit al món adult, ha deixat de ser una condició *sine qua non* perquè la joventut arribi al que considera la seva pròpia autonomia vital.

No podem confondre emancipació i autonomia, perquè tal com diu Benedicto (2011), aquests dos termes no sempre són el mateix. Els equipaments juvenils del País Valencià, a partir del model de gestió d'aquests, han de proporcionar a les joves aquells recursos i competències que resultin essencials per arribar a convertir-se en subjectes autònoms, assolir la capacitat de gestió dels mateixos projectes de vida i assumir responsabilitats col·lectives. L'autonomia es fa així realitat en el mateix desenvolupament biogràfic juvenil, i no en la vida adulta aconseguida a través de l'emancipació. (Benedicto, 2016).

2.3. Participació juvenil

2.3.1. Context actual en les polítiques i els equipaments juvenils del País Valencià

La participació juvenil, tal com ja s'ha avançat en apartats anteriors, suposa un gran repte per a les administracions públiques; un desafiament al qual intenten fer front i no sempre aconseguixen el que es proposen. La participació activa de la joventut no sorgeix de la nit al dia i per aquest fet, cal anar germinant-la i, per tant, cal generar un clima de seguretat i confiança per començar a crear vincles entre la joventut i les professionals de joventut.

En relació amb la participació del jovent i les polítiques de joventut al País Valencià, la Llei 15/2017 defineix el concepte de participació que es pretén promoure, enumera les principals estructures de participació juvenil i detalla com s'exercirà el foment de la participació i l'associacionisme juvenil. Així doncs, en el Títol II, Capítol I, article 16 d'aquesta llei, s'estableix que:

“1. La participació juvenil és el conjunt d'accions i de processos que generen, entre les persones joves, la capacitat per a incidir en el seu entorn, en les seues relacions i en el seu desenvolupament personal i col·lectiu, per a intervenir-hi i transformar-los. Aquesta participació pot dur-se a terme tant individualment com col·lectivament, amb igualtat d'oportunitats, a través d'entitats juvenils, grups de joves o consells de joventut, i d'una manera horitzontal, lliure i democràtica.

2. Les administracions públiques, amb l'objectiu d'afavorir la cultura democràtica i ciutadana de la joventut, fomentaran els processos participatius com a eines per a la construcció de les polítiques públiques que afecten els i les joves com a ciutadans i ciutadanes." (*Generalitat Valenciana, 2017:9*).

A més a més, la llei 15/2017, en el Capítol II, Article 35.1., en l'apartat h, especifica que són les entitats locals qui té atribuïdes les competències per a *promoure la creació d'equipaments i espais públics per a la joventut*; tot i que malauradament, no es detalla quelcom més al voltant de les característiques i mínims que han de complir aquests espais per garantir aquests processos de participació juvenil. (*Generalitat Valenciana, 2017*).

Participació juvenil, per tant, un terme que pot generar controvèrsia si no s'entén tal com defineix la llei de polítiques integrals de joventut del País Valencià, com el conjunt d'accions i processos que generen i possibiliten que la joventut pugui incidir, intervenir i transformar el seu entorn i el seu propi desenvolupament, tant individualment com col·lectivament. Es parla, doncs, de participació com a mitjà i no pas com a fi per a les administracions públiques; la participació és un terme general i els processos participatius són un tipus de participació –ambdós totalment necessaris en les polítiques integrals de joventut, però cal matisar aquesta dicotomia que pot esdevenir el terme-.

Òbviament, no hi ha una única estratègia que serveixi de model comú per desplegar en els plantejaments de participació i foment de la participació (Duarte, 2000), és a dir no existeix una fórmula màgica, però el que sí que podem establir com a fet essencial en qualsevol procés participatiu, és que cal conèixer a la joventut del territori –municipi, barri, mancomunitat, etc.- i plantejar propostes que s'adaptin a les seves demandes, interessos i necessitats. Seguint amb Duarte (2000), no podem oblidar que la persona té la capacitat d'escollir si participa o no en un procés participatiu i la capacitat de decidir com participar; perquè participar és un dret i una opció eticopolítica.

Per aconseguir una promoció de la participació juvenil que resulti efectiva, i generi confiança per a les persones joves involucrades, caldrà establir uns objectius compartits i coneguts per ambdues parts, així com, aconseguir que amb la

participació s'influeixi en una decisió concreta o que es produeixi algun efecte positiu en relació amb els objectius plantejats.

De vegades, però, professionals de joventut han manifestat que les joves no participen en els processos perquè no tenen interès per involucrar-se en els processos de presa de decisions, però certament, les joves no defugen de la participació, si no més aviat mostren rebuig cap a les formes convencionals de participació –fortament enquistades en l'administració i institucions-. Les tecnologies de la informació són un element aliat per a crear canals i establir contacte amb les joves, així com per al foment de la participació juvenil, tot i que no garanteixen el mateix grau de qualitat i compromís que es genera a partir de la presencialitat –la situació derivada de la Covid-19 n'és un bon reflex-.

Per tant, tenint en compte el que s'ha exposat, així com les conclusions de Duarte (2000), resulta complicat generar espais de participació sense una dinamització prèvia que sigui continuada i seguint una lògica de procés; resulta essencial, doncs, crear i mantenir un vincle de confiança amb les persones joves. Així doncs, tenint en compte les aportacions de Pérez, Quintà, Zamora i Giberga (2019), per garantir una participació juvenil de qualitat i estable cal garantir el compliment d'aquests mínims:

- Capacitat de decisió. Existeixen diverses maneres i nivells d'implicació en els processos participatius, però no tots aquests són vàlids a l'hora de fer que sigui significativa; la participació, llavors, ha d'anar enfocada a la presa de decisions.
- Entorn segur. Com ja s'ha avançat en apartats anteriors, abans d'implicar a les joves en un procés participatiu cal que existeixi un clima de cohesió, confiança i benestar, és a dir, un clima de seguretat i respecte on les joves puguin expressar-se lliurement.
- Equitat de condicions. En els processos participatius cal garantir que totes les persones participants tinguin espai per expressar la seva opinió i ser escoltades. No sempre resulta fàcil, atès que quan una part de les joves té trajectòria participativa, la seva veu pot imposar-se a la de la resta, però com a professionals cal que acompanyem el procés i evitem caure en aquestes situacions.

- Motivació. La participació requereix molt esforç, compromís i responsabilitat, aleshores, resulta essencial que els processos participatius satisfacin les expectatives de la persona o col·lectiu participant, així com que els permeti decidir sobre temes rellevants i propers.

Cal que les administracions públiques i, més concretament, les responsables polítiques, siguin conscients de la necessitat de fomentar la participació activa de la joventut en la creació i gestió dels equipaments juvenils. Aquests equipaments no poden ser el resultat d'un capritx polític, sinó de la necessitat i demanda de les joves. Díficilment, si no, aconseguiran que aquests es converteixin en un espai de referència juvenil, on esdevé la socialització, participació o l'adquisició d'agència juvenil.

2.3.2. Com participar?

Com ja s'ha anat desgranant, quan es parla de participació cal definir si parlem d'aquesta com a concepte general o com a procés participatiu, atès que pot induir a l'error. La participació juvenil –com a mitjà–, per tant, suposa un repte per a les administracions públiques, per al qual, Pérez, Quintà, Zamora i Giberga (2019), estableixen uns mínims que calen complir, si es pretén garantir una participació juvenil activa. Però perquè participació juvenil activa i no participació, com a concepte general?

Imatge d'Olgaberrios (CC BY-SA 3.0.) representació Escalera de participació d'Hart (1992)

Parlar de participació, per tant, requereix que es parli dels nivells de participació. En aquest sentit, Sherry Arnstein, en 1969, publica una classificació que anomena escala de la participació, en la que es defineixen vuit nivells de participació social, dividits en 3 estadis. Els dos primers nivells –la manipulació i la teràpia- formen part de l'estadi que pertany a la no-participació. Els tres següents nivells –informació, consulta i apaivagament- configuren el segon estadi, el del formulisme. Finalment, però, trobem els nivells de col·laboració, delegació del poder i del control ciutadà, formant així el darrer i més alt estadi de l'escala, el del poder ciutadà.

Una classificació que permet avaluar els diferents nivells de participació juvenil que permet les administracions públiques a les persones joves. Roger Hart, en 1992, publica una adaptació de l'escala d'Arnstein per a UNICEF, fent referència als nivells de participació infantil i juvenil. Aquesta també conté vuit nivells de participació, però els subdivideix en dos estadis diferents, el de la no-participació i el de la participació.

- En l'estadi inferior, començant des de la base de l'escala, es troben: la manipulació, la decoració i la participació simbòlica.
- En l'estadi superior, el de la participació, s'identifiquen: la informació, la consulta, el nivell on són les persones adultes qui inicien, però les joves decideixen, on les joves inicien i dirigeixen el fet participatiu i, el nivell més alt, on les joves inicien i comparteixen amb les persones adultes.

És important, doncs, que les administracions públiques analitzin i reflexionin al voltant del tipus de participació i tipus de processos participatiu que desenvolupen i que els ubiquin en la classificació proposada per Roger Hart. Òbviament, els recursos, les necessitats i demandes i els interessos juvenils i polítics, requeriran que depès de l'acció o procés participatiu, es prioritzi un o d'altre nivell de participació. El que no pot permetre's les administracions públiques, però, és que es promogui o desenvolupi algun dels tres nivells de participació corresponents al tram de la no-participació. Ja que, aprofitant el terme d'Arnstein (1969), aquest estadi serveix de formulisme per justificar l'assoliment d'un indicador o objectiu de participació, però no s'està afavorint cap oportunitat de transformació a les persones que suposadament estan participant; i amb més motiu, quan a equipaments juvenils centrem la mirada.

2.4. L'equipament juvenil

2.4.1. Concepte i definició

Quan es fa referència al terme equipament juvenil –equipament, espais, serveis, centres juvenils–, cal tenir en compte que cada persona ho enfoca des d'una mira diferent. Una visió que es veu condicionada per l'experiència i trajectòria professional, per l'entorn sociocultural o pel model de polítiques de joventut, entre d'altres; perspectives que emfatitzen unes qüestions mentre relativitzen d'altres.

Als anys vuitanta, l'equipament juvenil era *“una única infraestructura per a diversos usos de les persones joves, mentre que posteriorment alguns equipaments han estat especialitzats en un sol ús o àmbit, com espais joves, casals d'associacions juvenils, bucs d'assaig, punts d'informació, sales d'estudi, etc.”* (Casanovas, 2009:132).

Culleré *et al.* (2009), fent menció a les conclusions de les XX Jornades de Polítiques Locals de Joventut organitzades per la diputació de Barcelona i celebrades a Terrassa l'any 2002, recorda que l'existència d'un local de referència és inseparable de l'existència d'unes polítiques de joventut. Unes polítiques de joventut, que cal definir amb precisió i claredat abans d'engegar la gestió de l'equipament. A més a més, Culleré *et al.* (2009:11), afegeix que *“és en aquest marc que tindrà sentit l'existència d'un local jove, que s'ha d'entendre com una eina fonamental per a l'aplicació de les polítiques de joventut”*.

Montes (2008:162) afirma que *“sense equipaments juvenils, o bé no hi ha capacitat d'actuació, o bé l'actuació que duem a terme en altres espais de referència no aconsegueix un rendiment adequat.”* Els equipaments juvenils, aleshores, són un element bàsic i irrenunciable en tota política de joventut eficient, i per això, cal garantir-ne *“l'exclusivitat completa en l'atenció a les persones joves”*. (Oficina del Pla Jove, 2019:24).

En la Llei 15/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat Valenciana, de polítiques integrals de joventut, hi ha diferents articles que fan referència als equipaments o espais juvenils:

- En l'article 35, dedicat a les Competències dels ajuntaments, s'especifica que és competència d'aquestes administracions públiques la creació d'equipaments i espais públics per a la joventut.
- En l'article 41, dedicat als professionals de joventut, s'indica que l'execució de les polítiques de joventut l'exerciran les professionals o voluntàries que intervenen en activitats, espais o equipaments de joventut, així com les professionals que desenvolupen la seva praxi en aquest sentit.
- En l'article 44 d'aquesta llei, es fa referència als serveis juvenils quan es parla de la Xarxa Valenciana d'Oci Educatiu, dient que aquesta està formada per aquells *“serveis i espais físics que serveixen per a la realització d'activitats d'oci educatiu, socials, culturals, esportives, mediambientals i de temps lliure que permeten el desenvolupament integral de la joventut”* educant en hàbits de participació i valors de compromís i integració social. (Generalitat Valenciana, 2017:17).
- En l'article 44, també, s'especifica que aquests serveis i espais físics han de ser reconeguts i registrats per l'IVAJ per formar part del cens de la xarxa.
- En l'article 31, dedicat a l'educació en la participació, s'indica que l'IVAJ donarà suport a totes aquelles accions, moviment i espais joves que *“col·laboren amb l'associacionisme juvenil i els consells locals de joventut en les oportunitats d'educació en la participació”*. (Generalitat Valenciana, 2017:14).
- Finalment, en l'article 7, dedicat a les funcions de l'IVAJ, s'indica que és funció d'aquest organisme la regulació de les condicions dels *“centres, les instal·lacions, els serveis, les activitats i programes que s'incloguin dins de les competències de joventut i oci.”* (Generalitat Valenciana, 2017:6).

En relació amb el decret 86/2015, de 5 de juny, del Consell, pel qual es desenvolupa reglamentàriament la Llei 18/2010, de 30 de desembre, de la Generalitat, de Joventut de la Comunitat Valenciana, en aquest document que està a punt de deixar d'estar en vigor, no hi ha articles que facin referència a espais o equipaments juvenils. En canvi, però, sí que es mencionen els centres d'informació juvenil, definint-los com aquells serveis que recopilen, elaboren i difonen informació

d'interès juvenil; però, cap mena de menció a equipaments juvenils que no siguin específics per a la informació juvenil.

El nou decret que desplega la Llei 15/2017 i suposarà la derogació d'aquest últim, contempla canvis en aquest sentit, ja que canvia la denominació i passaran a anomenar-se Centres d'Informació i Animació Juvenil, deixant porta oberta perquè encabeixin les diferents concepcions d'equipament juvenil.

Per tant, tot i que per al marc normatiu de joventut al País Valencià la participació i els equipaments juvenils són un instrument clau a l'hora d'executar les polítiques integrals de joventut, encara no s'han ordenat ni regulat en cap de les normatives desplegades. El que resulta evident, doncs, és que pot considerar-se que qualsevol infraestructura que estigui vinculada amb el col·lectiu juvenil.

Caldrà esperar fins a la publicació del nou decret que desplega la Llei 15/2017 de polítiques integrals de joventut, per veure si aquest defineix que s'entén per equipament juvenil, des de la manera de concebre les polítiques juvenils al País Valencià. Mentre arriba aquest moment, i seguint el marc de les polítiques de joventut a Catalunya, es considerarà que un equipament juvenil és *“un espai físic, una infraestructura, on es desenvolupen projectes i/o serveis per, amb i/o des de la joventut.”* (Oficina del Pla Jove, 2019:19).

Però aquest no és l'únic tema sobre la taula vinculat amb les polítiques de joventut i els equipaments juvenils. En aquest sentit, doncs, i tal com es reflexionarà en l'apartat següent, quan es parla d'equipaments juvenils, sovint apareixen debats en relació amb l'especificitat o no del públic al qual està adreçat el recurs.

2.4.2. Equipaments juvenils: específics i exclusius o comunitaris?

Un dels altres grans debats en l'àmbit de la joventut, les polítiques de joventut i els equipaments juvenils, és el fet que si aquest equipament juvenil ha de ser específic per al col·lectiu juvenil o, per contra, ha de caracteritzar-se per ser un espai de trobada intergeneracional, donant cabuda a tots els grups poblacionals. El que

resulta evident, és que l'equipament juvenil ha de convertir-se en un espai de referència per a la joventut.

Montes (2008), per exemple, defensa que les polítiques de joventut requereixen l'existència d'equipaments juvenils, que siguin específics i especialitzats. En la mateixa línia, La Carpa Recerca i Eines per la transformació Social (2010:11), afirma que *“independentment de si és un equipament exclusivament per a joves o d'ús compartit amb una altra tipologia d'usuaris, ha de ser un equipament específic per al col·lectiu juvenil.”*

Altres autors, com Culleré et al. (2009:9) assenyalen que els equipaments poden ser de caràcter general *“sempre que l'ús per part de les persones joves estigui ben definit i acotat, i se'n garanteixi l'ús específic.”* Obrint la possibilitat d'ubicar equipaments juvenils en equipaments polivalents, però caldrà establir uns horaris d'ús i delimitar els espais específics per a joves; és a dir, garantir l'exclusivitat dins de la polivalència.

El debat sobre l'exclusivitat o no dels equipaments juvenils i els seus usos no es resumeix només a una qüestió física, sinó que té una forta relació amb la tipologia de polítiques de joventut que es promouen des de l'Administració –polítiques integrals o polítiques sectorials-. Les veus defensores del model d'equipament generalista que contempla espais específics per a diferents col·lectius, enalteixen dos fets a tenir en compte. D'una banda, fan valdre la diversitat que esdevé dins de l'equipament, és a dir, destaquen la facilitat perquè sorgeixin relacions intergeneracionals i, per tant, nous lligams socials. D'altra banda, aquest tipus d'equipaments permeten una intervenció des d'una perspectiva comunitària i no únicament juvenil.

En contraposició, doncs, les veus defensores de l'especificitat i exclusivitat dels equipaments juvenils. En aquest sentit, Montes (2008:165), afirma que *“els centres que teòricament estan pensats per a totes les edats –centres cívics- no tenen gairebé mai usuaris joves o deixen fora del seu abast sectors de joves molt importants”*, perquè com bé és sabut entre les professionals de joventut, al jovent li costa molt relacionar-se amb adults –parlant d'equipaments- i difícilment reconeixen com a propi un espai on hi ha presència adulta.

Tot i les diferents mirades i posicions davant aquest debat, el que és evident és que *“calen espais específics per a la gent jove i que aquests espais siguin de referència.”* (Oficina del Pla Jove, 2019:24). Per tant, la finalitat dels equipaments juvenils és donar resposta a les diferents demandes i necessitats del col·lectiu juvenil, i per aquest fet, caldrà analitzar el context concret per valorar si cal apostar per un equipament genèric i una metodologia de treball intergeneracional i comunitària, per un model d'equipament exclusiu amb una metodologia de treball participativa i que reforci les diferents identitats juvenils, o per un model que contempli diferents tipologies d'equipament per respondre a la diversitat del territori i destinatàries juvenils.

2.5. Models de gestió d'equipaments juvenils al País Valencià

Tenint en compte un estudi intern i no publicat, realitzat per l'Associació de Professionals de Joventut de la Comunitat Valenciana (APJCV) –mentre jo formava part de la Comissió Permanent- i les dades consultades al personal de la Xarxa Jove, la modalitat de gestió d'equipaments juvenils predominant al País Valencià és l'externalitzada. Tot i això, cal aclarir que aquesta externalització no recau únicament en empreses –com el Casal Jove d'Onda-, sinó que també s'identifica forta presència d'un model d'externalització per mitjà de convenis amb entitats –com ara per exemple, la Casa de la Joventut d'Almassora-. En segon lloc, i amb gaire diferència percentual, preval el model de gestió directa a càrrec de personal funcionari o laboral de l'Administració –com el Casal Jove de Vinaròs-. Darrerament, es constata en l'estudi, que les experiències d'equipaments de titularitat i gestió privada no són molt abundants en el territori, representant una minoria en el territori, però tot i això encara existeixen algunes experiències d'aquest model de gestió d'equipaments juvenils –com la Maranya de Benicàssim- en el País Valencià.

D'altra banda, però, tenint en compte la realitat existent en el país valencià, s'entreveu un darrer model de gestió d'aquests equipaments, el qual, és el resultat de combinar la gestió directa amb l'externalització d'algun dels serveis concrets i la cogestió participativa de la programació de les activitats de l'equipament.

La recerca sobre els equipaments juvenils que ací es planteja, per tant, es focalitzarà en l'anàlisi d'aquests tres models de gestió al País Valencià:

- Model de tinença pública i gestió directa.
- Model de tinença pública i gestió externalitzada.
- Model de tinença privada i gestió privada.

A continuació es presenta el disseny d'una taula per diferenciar cadascun d'aquests tres models de gestió d'equipaments juvenils predominants en el País Valencià. Aquesta taula està confeccionada i adaptada a partir de la proposta que planteja Alcántara (2011), respecte dels models de gestió de caràcter sociocultural.

Model	Titularitat	Gestió	Procediment	Interlocució amb joves
Gestió directa	Pública municipal	Personal laboral i funcionari	Contractació directa	Puntual. Segons les necessitats de l'ajuntament
Gestió externalitzada	Municipal concertada	Empresa de serveis	Contracte de prestació de servei	Puntual segons les necessitats i la implicació de l'empresa gestora
		Associació o fundació	Conveni temporal amb obligacions i responsabilitats ben definides	Continua. Necessitat de concessió i detall del funcionament
Autogestió	Privada	Entitat, col·lectiu, federació, etc.	Medis propis	Continua. Paper actiu en funcionament

El model de titularitat pública i gestió directa, com a plantejament, representa una oportunitat per afavorir l'estabilitat laboral del personal que treballa en els equipaments juvenils. Una estabilitat que permet consolidar un projecte educatiu i perpetuar els vincles establerts amb les diferents generacions de joves. Dit d'una altra manera, aquesta estabilitat permet que el treball que desenvolupen les professionals de joventut, pugui consolidar-se i contribuir a millorar les polítiques de joventut del municipi de treball. D'altra banda, però, cal ser conscients que aquests

models de gestió, com a conseqüència directa de la càrrega burocràtica característica de l'administració, sovint, pequen d'agilitat.

Pel que fa al model de tinença pública i gestió externalitzada, l'Oficina del Pla Jove (2017) conclou que la gestió externalitzada ofereix una major versatilitat i eficàcia en relació amb l'execució i desenvolupament d'activitats i serveis. A més a més, en aquest document de la Diputació de Barcelona, s'afirma que aquest model de gestió també es caracteritza per l'expertesa professional per la seva experiència professional en diversos territoris i realitats. Aquest fet, pel que fa a la realitat del País Valencià no és tan significatiu, ja que a partir de la posada en marxa de la Xarxa Jove i el pla impulsat per l'IVAJ –el Pla Concertat de Joventut 2019-2023: Municipalització de les Polítiques Integrals de Joventut- s'ha produït un moviment massiu de professionals, el resultat del qual, ha deixat a les empreses amb poc personal experimentat. Aquest segon model, per contra, no garanteix una estabilitat laboral perquè la gestió es troba supeditada a un contracte que es guanya per mitjà d'una licitació –o així hauria de ser, ja que s'ha trobat municipis que la contractació no segueix un procediment regulat pel procediment administratiu i la llei de contractació pública- i, per tant, no es pot treballar amb perspectiva de llarg termini com es pot fer en els models de gestió directa.

Pel que fa a aquest segon model i vinculant-lo amb la realitat del País Valencià, s'identifiquen dues tipologies diferenciades d'externalització. D'una banda, la gestió indirecta convencional, aquella que es contracta a empreses especialitzades perquè assumeixin la gestió de l'equipament. Però d'altra banda, tal com defensa la Federació de Cases de Joventut del País Valencià, hi ha un altre subtipus de gestió externalitzada, la qual, s'articula per mitjà d'un conveni entre l'administració i aquesta federació d'entitats. Així doncs, aquest model de gestió característic de Federació de Cases, permet una major estabilitat i eficiència, sense haver de reunir a l'experimentació i l'agilitat. Un model que permet que la gent jove habitual de l'equipament, pugui assumir una participació activa en la gestió del mateix i pugui apropiat-se de l'espai, reconeixent-lo això com un espai de referència per al seu desenvolupament personal.

El tercer model és el de tinença privada i gestió privada, sempre que sigui gestionat de manera participativa per col·lectius juvenils –ja que s’ha identificat uns quants recursos que pertanyen a ordes religiosos i s’ha decidit excloure’ls de l’anàlisi perquè no s’hi dóna la participació del jovent en la gestió de l’equipament- permeten una major participació de les diferents associacions i col·lectius juvenils, creant així un clima d’igualtat, proximitat i credibilitat que consolida el projecte. Òbviament, tot model presenta punts forts, però també punts febles; en aquest cas i tenint en compte que els interessos juvenils són canvians, els models de gestió privada es caracteritzen per certa inestabilitat i continuïtat en els projectes que es desenvolupen. (Oficina del Pla Jove, 2017).

Finalment, però, també s’ha detectat la presència, en algun municipi concret com Quart de Poblet, de l’existència d’un **quart model**: el *multimodel*. Aquest model, per tant, representa una fusió dels models anteriors. Es caracteritza per tractar-se d’un model de gestió que depenent del servei que es vol oferir i les necessitats concretes de la joventut, gestiona cadascun dels seus recursos amb un model diferent. Així doncs, les poques experiències detectades tenen en comú que són de titularitat pública, però compten amb serveis de gestió directa, de gestió externalitzada i de cessió d’ús i la gestió d’espais de tinença pública –com l’autogestió-. Un model de gestió d’equipaments que permet *jugar* amb els recursos i les possibilitats de l’administració i les demandes i necessitats del col·lectiu juvenil.

3. MARC METODOLÒGIC

Tal com s’ha avançat a la introducció del treball, l’objectiu general d’aquest és analitzar la capacitat d’adquisició d’agència juvenil que presenten els diferents models de gestió d’equipament juvenil que predominen al País Valencià, a partir de la bibliografia, l’experiència professional i la vivència de les joves, per a reflexionar al voltant d’una proposta de model de gestió a tenir en compte en aquells territoris del País Valencià on s’estan plantejant obrir un nou equipament de joventut. Per assolir-lo, es plantegen els següents objectius específics:

- a. Identificar els models de gestió dels equipaments juvenils predominants en el País Valencià.
- b. Valorar la possible relació que pot esdevindre entre participació i agència juvenil en cadascun d'aquests models d'equipaments identificats, tenint en compte l'opinió professional i juvenil.
- c. Determinar quina proposta de model de gestió és l'adequada per implantar en aquells equipaments juvenils del País Valencià de nova creació, tenint en compte el grau d'adquisició d'agència juvenil.

Per desenvolupar aquest primer objectiu específic, es durà a terme una recerca bibliogràfica inicial que permeti contextualitzar i delimitar el camp d'investigació. Així doncs, aquesta recerca se centrarà en quatre eixos: agència juvenil, polítiques de joventut, participació juvenil i equipaments juvenils.

En relació amb el segon objectiu específic, per assolir-lo caldrà dur a terme un procés d'entrevista a professionals de joventut que estan o han estat fortament vinculats a cadascun dels models de gestió d'equipament juvenil identificats i, en segon lloc, un *focus group* amb joves que han transitat per aquests models d'equipament juvenil.

El darrer d'aquests objectius específics es podrà desenvolupar a partir de la reflexió entre el coneixement teòric –recollit en la recerca bibliogràfica- i la informació extreta a partir de les entrevistes semiestructurades a professionals de joventut i el *focus group* realitzat amb la joventut. Confrontant la realitat existent, el coneixement teòric i de la vivència personal de les joves, caldrà reflexionar i delimitar quins elements han de tenir-se en compte a l'hora de decidir el model de gestió d'un equipament juvenil de nova creació en el País Valencià.

La metodologia emprada per desenvolupar aquesta recerca centrada en el context del País valencià, per tant, és íntegrament qualitativa; una mirada que possibilita reflectir les diverses realitats dels models de gestió dels equipaments juvenils, explicades des

dels mateixos professionals de joventut. Per a poder-ho fer s'ha escollit la realització de quatre entrevistes semiestructurades i un *focus group* de forma virtual.

S'entén, tal com ho planteja Nicolini (2011), que l'entrevista semiestructurada és el mètode d'investigació interactiu, reflexiu i més encertat per copsar la perspectiva i vivència de les persones. Una forma professional de conèixer la perspectiva, realitat, història de vida professional i experiència subjectiva de les quatre professionals de joventut entrevistades. La selecció d'aquestes persones entrevistades no ha sigut tampoc a l'atzar, sinó que han sigut seleccionades específicament per les seves característiques i trajectòria professional:

- Treball actual o llarga trajectòria com a professional de joventut: cadascuna de les entrevistes treballa a un equipament juvenil distingit per:
 - Model de tinença pública i gestió directa.
 - Model de tinença pública i gestió externalitzada per contracte.
 - Model de tinença pública i gestió externalitzada per conveni.
 - Model de tinença privada i gestió privada

Com a entrevistes semiestructurades es parteix d'un esquema inicial i previ, però estan obertes a la llibertat de l'entrevistador i l'entrevistat a aprofundir més enllà de les preguntes plantejades. Serà també una entrevista que fluctuarà entre la formalitat i direcció de l'entrevistador, ja que precisa la recollida d'informació de temes concrets per a la recerca, i alhora una part informal i no directiva en què l'entrevistador també voldrà generar vincle i deixar que l'entrevistat pugui expressar-se més enllà del que està ja preparat.

L'estructura inicial de l'entrevista s'acorda amb els eixos d'anàlisi i objectius que es plantegen en la recerca dels models de gestió dels equipaments juvenils al País Valencià. Per això s'ha estructurat una entrevista –ANNEX I–, que s'annexa al final del treball, que parteix d'un guió que investiga sobre:

- Àmbit professional.
- Entitat i espai de treball.

- Usuàries.
- Finalitats i possibilitat de l'equipament i espai:
 - Factors relacionats amb la socialització.
 - Factors relacionats amb l'educació.
 - Factors relacionats amb la participació.
 - Factors relacionats amb l'empoderament.
- Experiències i valoracions del trànsit professional per l'espai i entitat.

Realitzant aquestes entrevistes es vol poder tenir una primera recollida de dades que pugui aproximar-nos a la producció de coneixement etnogràfic sobre els models de gestió dels equipaments juvenils al País Valencià.

Per tal de poder seguir d'aprofundint i recollint dades, es farà una segona trobada, aquest cop de joves usuàries o que ja han deixat de ser usuàries d'un equipament juvenil i que tenen més de 18 anys. Per desenvolupar aquesta trobada s'utilitzarà la metodologia del *focus group*. Tal com ho plantegen Sampieri, Fernández-Collado i Lucio (2006) el *focus group* són les entrevistes grupals en què els participants conversen entorn d'un o diversos temes en un ambient relaxat i informal sota la conducció de l'especialista en dinàmiques grupals. La finalitat de la realització del *focus group* és, llavors:

- Aprofundir en la recollida de dades inicial i validar o no les conclusions extretes a partir de les entrevistes a professionals.
- Comparar i contrastar les opinions i els judicis dels professionals amb les de la joventut, sobre els diferents models de gestió dels equipaments juvenils al País Valencià.
- Avaluar amb les joves, l'impacte en la capacitat d'adquisició d'agència juvenil que representa cadascun dels models de gestió d'equipament juvenil pels quals han transitat.
- Orientar al canvi; a partir d'aquest *focus group* es pretén obrir un període de reflexió i debat professional –a partir dels resultats d'aquest- al voltant de la necessitat d'un canvi en la praxi professional –gestió d'equipaments juvenils-.

S'entén, doncs, que la investigació qualitativa ha d'estar orientada a l'acció i la transformació de la praxi professional. Per això, tal com ens plantegen Celigueta i Solé (2013), aquesta recerca pretén realitzar un retorn social a dos nivells:

- Reflexió-acció de les participants: la participació de les professionals en l'entrevista i de les joves en el *focus group* tenen l'objectiu ocult de reflexionar sobre la seva pràctica professional i incitar llavors al canvi.
- Creació d'un nou model: després de la segona recollida de dades es farà una proposta de model de gestió –o elements a tenir en compte en relació amb el model de gestió- dels equipaments juvenils de nova creació en el País Valencià. Uns elements clau que també poden ser debatuts i reflexionats per aquells equipaments juvenils existents arreu del territori.

4. RESULTATS I DISCUSSIÓ

Tenint en compte el que s'ha exposat en el marc teòric, respecte al model de polítiques de joventut que l'IVAJ intenta estructurar en el País Valencià –el qual s'aplica en els equipaments juvenils i, per tant, afecta el seu model de gestió-, les administracions públiques d'aquest territori han de vetllar per:

- Fomentar la participació activa de la joventut en el desenvolupament polític, social, econòmic i cultural; afavorint que les persones joves pugui definir i construir el seu projecte de vida individual i col·lectiu com a ciutadà de ple dret.
- Fomentar els processos participatius com a eines per a la construcció de les polítiques públiques que afecten la joventut com a ciutadans i ciutadanes.
- Garantir el desenvolupament de polítiques de joventut des de la proximitat i apostar pels serveis públics.
- Crear llocs de treball de qualitat, no deslocalitzables –que formin part únicament de l'estructura de joventut- i amb valor afegit.

Així doncs, tenint en compte la concepció teòrica, cal conèixer com s'està desenvolupant en la pràctica i, per tant, respondre a aquelles qüestions inicials que,

en certa manera, donen fruit a aquesta petita recerca acadèmica –per diferenciar les persones entrevistades i les seves frases literals, s'utilitzarà el següent codi: PE per a professionals entrevistades i JFG per a joves participants en el *focus group*, ordenant de l'1 al 4 en el primer cas i de l'1 al 8 en el segon-.

4.1. L'ús i la gestió dels equipaments juvenils.

4.1.1. *L'opinió professional*

Els equipaments juvenils, tenint en compte les necessitats i la realitat juvenil de cada territori, s'estructuren i funcionen de maneres diferents. Així doncs, en aquest punt on moltes vegades apareixen els eterns dilemes al voltant de l'especificitat, o no, de l'equipament o el grup d'edats amb el qual es pretén treballar.

En aquest sentit, les professionals dels equipaments de titularitat pública, coincideixen en quina és la millor franja d'edat per destinar la intervenció en els equipaments juvenils. Gairebé tots ells manifesten que el grup d'edat amb el qual treballen és de 12 a 18 anys. Els motius de centrar el públic diana en aquesta franja d'edat varien, però principalment són:

- *"en el nostre cas, les joves quan tenen 18 anys marxen a estudiar a la ciutat i ja els perdem, o treballem la franja d'edat immediatament anterior o hem de dedicar-nos a la intervenció amb infància. Les joves que tornen de la Universitat, ja no senten interès pel Casal Jove."* (PE3).
- *"és la millor franja d'edat per treballar perquè pots acostar-te a elles per mitjà dels centres educatius i establir eixos primers vincles de confiança que ja els desperta l'interès per participar en l'espai jove."* (PE1).
- *"treballem aquesta franja d'edat perquè és la que presenten major manca de referents positius, òbviament."* (PE2).

Pel que fa a la persona responsable del model de gestió de titularitat privada, l'opinió que trasllada és totalment contrària. En aquest equipament, així com altres tal com manifesta la persona entrevistada, la participació està adreçada a joves, sigui quina

sigui l'edat, així com es permet la col·laboració de persones adultes, de manera puntual, en la gestió i la dinamització d'aquests.

- *"no concebem el projecte de casal per a un segment concret del col·lectiu, totes podem aportar coses i, per tant, com més, millor."* (PE4).

L'especificitat i exclusivitat o el caràcter comunitari dels equipaments juvenils, per tant, no està vinculat al tipus de model de gestió, sinó que la idiosincràsia de cada territori decideix, amb joves o sense, l'ús i la gestió d'aquests. Davant d'aquest plantejament, les professionals entrevistades coincideixen que cal adaptar aquest ús a les demandes i inquietuds de les joves.

- *"els programes els dissenyem el personal tècnic, en canvi, els projectes, activitats i accions són fruit de les diferents comissions de l'equipament."* (PE1).
- *"organitzem processos de consulta i en funció dels resultats programem."* (PE3).
- *"anem organitzant en funció de les necessitats manifestades en l'assemblea."* (PE4).
- *"les activitats formen part del projecte de gestió, però les joves poden organitzar campanyes, accions i activitats sempre que se'n responsabilitzen de la seva planificació execució i avaluació."* (PE2).

4.1.2. L'opinió jove

Pel que fa a les joves participants en el *focus group*, quan se'ls ha mostrat els resultats de les opinions de les professionals respecte a la franja d'edat que cal atendre, verbalitzen:

- *"he sentit moltes vegades això de què als 18 perdem l'interès per l'equipament, però mai m'han preguntat el perquè! Realment, el que ocorre és que quan dus molts anys vinculat al projecte, compartir amb gent més petita que tu no fa mandra perquè els vas coneixent any rere any i creixen amb nosaltres, però quan tornem de la universitat i duguem 4/5 anys desvinculades, tornes i ja no coneixes a la gent. A més a més, les activitats que es programen no donen*

resposta a les nostres necessitats. M'agradaria que no deixem de ser participants de la Casa quan complim la majoria d'edat..." (JFG4).

- *"nosaltres no posem mínims ni màxims d'edat just per evitar açò que comentem." (JFG8).*
- *"trobo a faltar que el Casal tinga espais per a les joves majors d'edat, encara que siga per reunir-nos a assetjar, conversar o fer xarrades a les joves menors." (JFG5).*

D'altra banda, en relació amb l'especificitat i exclusivitat o caràcter intergeneracional, coincideixen majoritàriament que no volen coincidir amb adults en els equipaments juvenils, algunes de les opinions:

- *"les persones adultes controlen tots els espais, fins i tot els equipaments juvenils, almenys no hi són presents mentre estem nosaltres." (JFG2).*
- *"jo si veig adults en l'equipament, directament no entro i ja torno més tard." (JFG3).*
- *"en moments concrets ens han sigut d'ajuda, però el Casal és de les joves." (JFG7).*
- *"al Casal podem ser nosaltres, sense complexos, pors, ni repressions." (JFG6).*

Tal com s'ha exposat més a dalt –en el punt 2.4.- l'exclusivitat i especificitat dels equipaments juvenils és un debat que no acaba mai. En aquest cas, les joves han manifestat la necessitat de tenir espais propis on no sigui el món adult qui determini els ritmes i els mecanismes de gestió d'aquests. Les professionals coincideixen que els equipaments juvenils han d'adaptar-se a les necessitats de les joves, però deixen entreveure, entre les seves opinions, la voluntat professional d'exercir aquest control, encara que sigui des del rol de supervisor. Una contradicció molt freqüent en la realitat del País Valencià, ja que les joves manifesten de manera generalitzada que no volen participar d'espais amb presència adulta –obrin la porta a alguna col·laboració puntual- i l'opinió professional varia en funció de la persona entrevistada.

Així doncs, el que sí que és evident, és la necessitat de tenir espais i equipaments juvenils i davant la impossibilitat de tenir un equipament específic i exclusiu per a joves, cal vetllar per garantir que almenys es puguin garantir espais d'exclusivitat, dins d'equipaments comunitaris.

4.2. La participació juvenil en la gestió dels equipaments juvenils.

4.2.1. L'opinió professional

En relació amb la participació juvenil que esdevé en els equipaments de joventut del País Valencià destacar que totes les professionals entrevistades afirmen que els seus equipaments juvenils promouen la participació activa de la joventut. Quan es pregunta com es fomenta aquesta participació, dues de les professionals dels models de titularitat pública –el de gestió pública i el de gestió externalitzada a empresa- coincideixen que el foment de la participació es redueix als processos consultius d'informació que esdevenen en l'equipament. Manifestant que:

- *“la participació es basa en la realització de les activitats i les avaluacions que passem després de participar-hi, així podem valorar el grau de satisfacció juvenil.”* (PE3).
- *“cada mes intentem fer algun procés participatiu per seguir fomentant la participació activa del jovent.”* (PE1).

D'altra banda, les altres dues professionals sí que diferencien entre processos participatius i participació activa en la gestió i dinamització de l'equipament.

- *“ens organitzem en comissions, cadascuna amb unes responsabilitats i funcions, i un cop per setmana ens reunim en assemblea per posar en comú els avenços de cada comissió. Al mateix temps, es presenten les diferents necessitats i demandes i es decideix, per votació, on es concentren o prioritzen les forces per desenvolupar projectes o accions que satisfacin aquestes necessitats juvenils. Constantment estem engegant, avaluant o redissenyant projectes i activitats.”* (PE4).
- *“l'animadora de la Casa s'encarrega de preparar la programació que, prèviament, per mitjà de comissions i assemblees, es decideix entre les joves.”* (PE2).

L'administració, per tant, representa un major desconeixement entre aquests dos termes, que òbviament el paraigua de la participació els recull als dos, però no pot

confondre procés participatiu com a sinònim complet de participació. A les professionals que confonen aquests dos termes, se'ls presenta l'escala de participació juvenil adaptada per l'Hart (1992) i davant els nous escenaris que aquesta aporta, les seves opinions van en la línia de la dificultat d'articular aquesta cessió de control –de l'administració a les joves- arribant a justificar-se, dient que:

- *“jo duc tot la vida fent-ho així i això és el que funciona, no crec que hagi d'innovar a aquestes altures del meu exercici professional, no creus?”* (PE1).
- *“l'administració no pot apostar per entorns –en referència a la cessió de control i poder en la gestió dels equipaments juvenils- de poca implicació i assumptió de responsabilitats. És a dir, tu deixaries les claus de casa al teu fill de quatre o cinc anys perquè les dugués tot el dia entre mans? Veritat que no? Doncs com hem de donar les claus d'un equipament i deixar que això es torni la jungla?”* (PE3).

Finalment, totes coincideixen en el fet que el marc normatiu vigent suposa una oportunitat per al personal tècnic de joventut a l'hora de justificar la necessitat del foment de la participació activa de la joventut en la gestió dels equipaments juvenil i, òbviament, de la resta de polítiques de joventut municipals.

4.2.2. L'opinió jove

Contràriament als fets ocorreguts amb els professionals de joventut, les joves que han participat en el grup de debat, majoritàriament, sí que coneixen la diferència entre participar i un procés participatiu, així com tenen molt presents els nivells de participació proposats per l'Hart (1992).

Les joves que han passat pels models de tinença pública, davant algunes de les justificacions de les professionals, manifesten que *“hem estat lluintant el temps que hem passat pel recurs, per poder tenir un paper actiu i transformador, on la participació transformi dinàmiques en l'equipament, però la resposta ha sigut nul·la.”* (JFG5).

Totes menys una de les joves, que actualment segueix vinculada al recurs i fins al curs vinent no marxa a la universitat, expliquen que estan vinculades a diferents associacions i entitats –algunes polítiques, d’altres relacionades amb el canvi climàtic o culturals i festives- i en altres col·lectius més informals, i que en aquests espais:

- *“podem participar i transformar.”* (JFG8).
- *“assumim responsabilitats i funcions que ens ajuden a millorar en el nostre desenvolupament personal, preparant-nos per la vida de veritat...”* (JFG3).
- *“formem part d’estructures i assumim llocs i càrrecs de responsabilitat pública, una cosa impensable en la majoria d’entorns i espais socials on l’adult té el poder.”* (JFG4).

Uns joves, que agraeixen el seu trànsit pels equipaments juvenils, on han pogut aprendre a assumir hàbit i responsabilitats, on han après a dialogar i han pogut desenvolupar un esperit crític. Una oportunitat de vida que els ha permès continuar amb aquest compromís social i seguir teixint xarxes entre les diferents entitats, associacions i col·lectius amb els quals s’han vinculat a conseqüència del seu pas per aquests equipaments juvenils.

S’evidencia doncs, una contradicció en relació amb el que diu el marc normatiu en polítiques de joventut al País Valencià. La participació activa de les joves en els models de gestió no és una realitat actual, tal com s’ha vist en les entrevistes i s’ha verificat en el grup de discussió. Els processos participatius no són participació, i les administracions públiques confonen aquest terme. Així doncs, els equipaments privats i els públics gestionats per mitjà de convenis amb federacions d’associacions, permeten que es pugui potenciar la participació activa de les joves en la gestió de l’equipament –i en conseqüència, desenvolupar la capacitat d’agència juvenil-.

4.3. El pas per l’equipament de joves: l’agència juvenil.

4.3.1. L’opinió professional

Aquest darrer bloc de preguntes, està centrat en la relació que perceben els professionals entre equipament juvenil i l’adquisició d’agència juvenil. S’han delimitat

quatre subapartats diferenciats: socialització, educació, participació –que ja s’ha exposat en el punt anterior- i empoderament.

En relació amb la socialització en els equipaments i espais juvenils, totes les persones entrevistades afirmen que els equipaments juvenils contribueixen a crear espais de socialització juvenil. Les joves, comenta una de les persones entrevistades, *“acudeixen a l’equipament per conversar i passar el temps amb amigues i amics fora del context educatiu formal i dels bars, òbviament.”* Els equipaments juvenils *“ajuden a educar en la diversitat, ja que totes tenen cabuda i totes són iguals”* manifesta altra professional, dit d’una altra manera, la relació horitzontal que esdevé en els equipaments juvenils ajuden a construir ciutadans democràtics, ciutadans de ple dret. Unes afirmacions que permeten entreveure com aquests espais i processos contribueixen a l’adquisició d’agència juvenil.

El paper que desenvolupen els professionals en aquest procés socialitzador varia depenent de l’equipament o el model de gestió d’aquest. En aquest sentit, afirmen que:

- *“el meu paper passa per ser un referent tècnic al qual recórrer quan no saben trobar una solució a la necessitat o fet que reflexionen, però no participo en el lideratge de la dinàmica habitual de l’espai.”* (PE2).
- *“jo he de vetllar perquè tothom tingui algú amb qui conversar o compartir espai, si veig que hi ha persones que es queden aïllades, genero dinàmiques i jocs per crear vincles i prevenir situacions de no-relació.”* (PE1).
- *“jo m’encarrego de conduir les activitats mentre participem i intento que els grups de treball vagin variant perquè tothom interactui amb tothom.”* (PE3).
- *“el nostre paper com a dinamitzadors és ser un observador participant en tot el procés, mantenint una relació horitzontal, tot i ser la persona responsable de l’espai.”* (PE4).

En relació amb el subapartat d’educació i adquisició d’agència juvenil, el concepte educació també és interpretat des de diferents mirades. Els models de titularitat

pública i gestió pública, d'una banda, i gestió externalitzada a empresa, d'altra banda, associen educació a formació:

- *“organitzem cursos formatius per contribuir a la capacitat de les joves de cara a la seva entrada en el món laboral.”* (PE1).
- *“organitzem programacions trimestrals on hi ha diferents cursos formatius que hem d'impartir per complir amb el contracte amb l'administració contractant.”* (PE3).

D'altra banda, però, les altres dues professionals, quan es parla d'educació no ho enfoquen a àrees nuclears de la persona, sinó més bé, i prenent les paraules d'una de les professionals, *“a la transferència de coneixements i contingut cultural entre les joves, a l'aprenentatge a partir de la interlocució, a l'organització i mobilització davant situacions d'injustícia social”* (PE4); és a dir, davant aquelles situacions on les joves veure trontollar el seu benestar i prenen el control de la seva vida perquè no sigui l'entorn social qui el faci canviar de rumb –i conformar-se en el que el fet social considera que ha de ser el benestar-. L'educació *“la promovem per mitjà de la socialització i el diàleg, quan una jove ve a l'espai i comenta que ha vist o ha sentit o, fins i tot, ha viscut una situació que sembla injusta, totes les companyes volen escoltar-la, saber-ne més i entre totes debaten i reflexionen per veure com poden actuar per revertir la situació; no és açò educació?”*

El darrer subapartat és el d'empoderament, un terme escollit per crear certa confusió i poder escoltar que interpreta cada professional per empoderament en relació amb agència juvenil.

Aquest cop, la professional vinculada al model de gestió de tinença pública i gestió externalitzada a empresa, confon el terme –o l'associa- amb emancipació, ja que per a ella es tracta de *“de garantir les condicions mínimes perquè la persona jove pugui assolir els seus objectius, acabar d'estudiar per aconseguir un treball i poder construir una família en la pròpia casa”* (PE3), una associació que recorda a aquell corrent imperant en els anys vuitanta amb les polítiques de joventut orientades a transició de les persones joves cap al món adult. Els altres professionals sí que

vinculen correctament, en major o menor grau d'aprofundiment, el concepte d'empoderament amb el d'agència juvenil. Així doncs, en aquests equipaments juvenils:

- *“es promouen els condicionants necessaris perquè les joves enforteixin les seves capacitats i, en conseqüència, que facin valdre el seu paper protagonista en la societat.”* (PE4).
- *“tot allò que esdevé en el Casal té valor empoderador per a les joves, tota acció contribueix a potenciar les capacitats de les joves que participin i s'involucrin de l'espai. Totes elles assumeixen responsabilitats que els permet adquirir autonomia i perseguir el seu propi projecte de vida”.* (PE1).
- *“l'agència juvenil és una capacitat de les persones joves que més condiciona l'entorn, si com a professionals no som capaços de garantir que les joves tinguin les eines i els recursos necessaris per desenvolupar un esperit crític, hem fracassat en la nostra missió professional; acompanyar i no pas assistir!”* (PE2).

Queda, per tant, esbrinar quin és per tant el model de gestió d'equipament juvenil que millor integra totes aquestes esferes, diferents i interrelacionades, i reafirmen la condició juvenil.

4.3.2. L'opinió jove

Pel que fa a les joves del grup de discurs, en relació amb la socialització, coincideixen amb les professionals que els equipaments juvenils representen unes oportunitats d'encontre i interlocució que cap altre espai o equipament –tant públic, com privat- els aporta. En aquest sentit, l'opinió de les joves diu:

- *“si no fos per l'equipament juvenil, tal vegada, no hagués arribat a la universitat. Jo de menut era molt solitari, no és que m'aïllaren, o feia jo. Per a mi el pas per la Casa de Joventut va suposar una oportunitat per enfrontar-me a una cosa que em costava molt, socialitzar-me. Gràcies a la paciència de les companyes i la dinamitzadora, a poc a poc, vaig anar agafant confiança i avui en dia mira, ací estic, conversant amb gent desconeguda encara que sigui telemàticament.”* (JFG1).

- *“vinc d’una família molt humil, treballadora del camp des de fa generacions i el meu pas per l’espai jove m’ha permès descobrir coses i entrar en contacte amb recursos que no coneixia, així com descobrir grans amigues que portaré sempre al cor.”* (JFG2).
- *“jo quan vaig començar a anar al Casal va ser perquè no podíem fumar porros en cap lloc perquè els pares s’organitzaven per vigilar-nos a la colla. Em vaig vindre pensant que així podria dir-los que venia i anar a fumar a un altre lloc; la meva sorpresa va ser al tercer dia de vindre que vaig dir... a la merda els porros de la vesprada, jo me’n vinc ací que mola molt més!”* (JFG4).
- *“sense les hores de debats, reflexions i alguna discussió..., no m’hagués endinsat mai en la política activa i orgànica. Les pors, la incertesa, les barreres, el meu pas per l’espai jove va suposar un abans i un després.”* (JFG7).

Pel que fa al valor educatiu totes elles estan d’acord que si no fos pel pas per l’espai jove, tal vegada no serien monitores d’activitats d’oci educatiu infantil i juvenil (MAT), i que haver fet aquesta formació els ha suposat grans avantatges laborals i vivencials.

- *“el meu compromís amb el medi ambient és culpa de la dinamitzadora de l’espai, com no hi havia manera de reciclar em va proposar per a encarregat de la comissió de reciclatge. I mira ara, estudiant ambientals i fent activisme mediambiental.”* (JFG3).
- *“gràcies al MAT vaig entrar en contacte amb infants i vaig decidir fer magisteri.”* (JFG6).
- *“el que més trobo a faltar dels dissabtes al vespre són els tallers de recerca de curiositats. Ens vam inventar això un dia que estàvem molt avorrides i es va acabar convertint en un clàssic del Casal; consistia a indagar coses d’interès científic i que resultaren molt curioses i al final del taller teníem un temps per compartir les troballes i aprendre col·lectivament. Més d’un cop ens havia de fer fora el dinamitzador perquè calia tancar l’espai i seguíem fent les exposicions.”* (JFG4).
- *“els meus inicis amb l’art i la pintura van ser en els cursets i tallers de l’espai jove.”* (JFG1).

Finalment, en relació amb el darrer subapartat de l'entrevista i el grup de discussió, les joves comparteixen moltes de les afirmacions de les professionals de joventut. Coincideixen per complet amb el valor empoderador que té el pas per un equipament juvenil i, més concretament, les joves que han passat per aquests equips gestionats a partir de la participació activa de la joventut –com el de titularitat privada i el de titularitat pública, però conveniat amb una federació- manifesten i corroboren que l'empoderament de l'etapa de l'equipament és el que els ha permès:

- *“presidir una entitat d'escoltisme.”* (JFG3).
- *“formar part de pla permanent del Consell Valencià de la Joventut.”* (JFG8).
- *“marcar el rumb de la meua vida, els meus objectius, el que vull i el que no vull, el que cal somiar i el que cal aconseguir.”* (JFG6).
- *“ocupar càrrecs de rellevància dins d'organitzacions polítiques juvenils i sèniors.”* (JFG7).
- *“dedicar-me al treball en joventut.”* (JFG2).
- *“iniciar-me en un doctorat amb vint-i-tres anys.”* (JFG1).
- *“perseguir els meus somnis i lluites sense por al fracàs, perquè cada cop que caiem, aprenem a aixecar-nos d'una manera diferent.”* (JFG4).

Joves que fa temps que s'han desvinculat físicament dels equipaments i joves que fa menys d'un any que els ha tocat fer-ho, però totes elles amb una cosa en comú: la vinculació afectiva i positiva, en forma de record, que guarden de la seva etapa participant en l'equipament juvenil, evidència que sigui quin sigui el model de gestió, la participació activa en aquests contribueix positivament a la seva capacitat de socialització i interlocució, a la transferència de continguts educatius i a l'empoderament juvenil. Dit d'altra manera, la capacitat d'agència juvenil, en els espais joves, s'adquireix a partir de la participació activa en el dia a dia de l'equipament, siguin quins siguin els recursos –tant econòmics, humans, com materials-.

Tots els models de gestió que s'han valorat, doncs, treballen en major o en menor grau la participació, la socialització i l'empoderament juvenil. S'ha evidenciat, però,

que els equipaments de titularitat privada i gestió privada són els que major impacte aconseguen; mentre que els de titularitat pública i gestió externalitzada els que menys. S'evidencia com les joves que han transitat pel primer model han continuat vinculades a moviments associatius i a entitats juvenils. Un empoderament que capacita cap a l'adquisició d'agència i, per tant, que proporciona una major autonomia juvenil.

Segons el marc normatiu en matèria de joventut al País Valencià, els equipaments juvenils han de garantir la participació activa de les joves com a mecanisme d'empoderament i assoliment de l'autonomia que els permeti transitar al món adult. Òbviament, hi ha d'altres factors que contribuiran, com l'entorn social immediat, però el fet d'experimentar l'assumpció de responsabilitats i compromisos que se'n deriven de la gestió d'un equipament juvenil, capacita a les joves perquè puguin ser persones autònomes i lliures. Persones que es plantegen objectius de vida en funció del seu benestar i no en funció del que el món adult i l'entorn social volen imposar.

La realitat, tal com relaten les professionals, és que des de l'administració s'intenta optimitzar al màxim els recursos existents i tot i la bona voluntat tècnica, no sempre s'aconsegueixen els objectius plantejats. Els equipaments juvenils privats, en canvi, sí. Davant aquesta qüestió, les joves reclamen un major compromís i voluntat, per part de les responsables polítiques, per garantir que tots els equipaments juvenils *“capaciten a les joves per transformar el món sense pors, perquè les joves som el present”*. (JFG8)

5. CONCLUSIONS

Amb la recerca bibliogràfica i el treball de lectura i aprofundiment teòric, s'ha construït un marc conceptual que incorpora part del discurs d'aquest treball, aquest, per tant, finalitza amb la identificació dels models de gestió dels equipaments juvenils que predominen en el País Valencià. Una fotografia de la realitat que permet centra l'objecte d'estudi per assolir els dos altres objectius específics de la recerca.

Uns models de gestió d'equipaments juvenils que presenten diferents oportunitats d'adquisició d'agència i autonomia juvenil. Tal com s'ha anat detallant en el punt anterior, tots aquests aconseguen incidir en el desenvolupament com a ciutadà de ple dret de les joves que hi transiten pels equipaments. La realitat és que no tots aquests aconseguen el mateix impacte.

Els models de titularitat pública i gestió directa i els de titularitat pública i gestió externalitzada a una empresa, són els que menys impacte aconseguen tenint en compte la percepció de les joves; un fet que, segons les professionals entrevistades, és conseqüència de la limitació de recursos i de les possibilitats a les quals pot arribar l'administració. Mentre que els equipaments de titularitat i gestió privada són els espais que millor treballen i desenvolupen la dimensió capacitadora i empoderadora de les joves que hi transiten. Un èxit que, tant joves com professionals, atribueixen a la participació activa de les joves en la gestió de l'equipament i a la capacitat dinàmica d'adaptació del recurs a les diferents necessitats manifestes.

Així doncs, tenint en compte les diferents aportacions realitzades –tant per professionals de joventut com joves vinculats a espais juvenils- sobre la gestió i les possibilitats dels models de gestió, així com el foment de la participació dels equipaments juvenils del País Valencià, es pot concloure –a partir de la hipòtesi de recerca que motiva aquest treball- que **no existeix un model de gestió d'equipament juvenil, que pugui replicar-se i assolir l'èxit.**

Per tant, què significa que no hi ha un model de gestió per replicar? Per mitjà d'aquestes conclusions s'intentarà fer la proposta d'un conjunt d'elements clau a tenir en compte en el procés de creació –en relació amb el model de gestió- d'un equipament juvenil en el context del País Valencià, si es pretén que sigui un espai o procés generador d'agència juvenil.

Al llarg del treball s'ha anat construint un relat que, un cop analitzades les opinions de les joves i les professionals de joventut, ens dibuixa quatre realitats diferents que aconseguen el mateix fi –o així ho manifesten les persones vinculades a

cadascuna d'elles-. Els models de gestió d'equipaments analitzats, així com el foment d'adquisició que esdevé en cadascun d'aquests, presenten diferents elements en comú –i d'altres una mica allunyats- que evidencien com aquests models contribueixen per aconseguir que les joves que transiten per aquests es desenvolupen en plenitud, assolint l'autonomia desitjada. La participació juga un paper clau en aquest sentit i, en aquest cas, cada model de gestió analitzat permet diferents graus de participació.

La realitat, doncs, és que tot i que les joves pensen que estan participant en la gestió i dia a dia de l'equipament juvenil, quan han descobert allò que permet els equipaments juvenils que gestionen directament les joves o com el cas de l'experiència de la Casa de la Joventut d'Almassora –que és de titularitat pública i gestió externalitzada, però per mitjà de conveni amb una entitat que fomenta la participació activa del jovent en el dia a dia de l'equipament-, han descobert que la participació va més enllà dels processos participatius.

Les administracions públiques són, majoritàriament, reticents a apostar per models de gestió d'equipaments juvenils basats en l'autogestió, la gestió cívica o la cogestió. Són models on el poder, és a dir el control, no l'ostenta l'administració o no recau majoritàriament en l'administració; un fet, doncs, que explica el perquè del poc nombre d'equipaments juvenils de titularitat pública que aposten per aquesta modalitat. Els dos predominants –la tinença pública i gestió directa i la tinença pública i gestió externalitzada- permeten que l'administració tingui el control majoritari en la gestió i la participació juvenil, doncs, es vegi condicionada pels interessos politicotècnics i politicoempresarials; tot i que com ja s'ha vist hi ha experiències que sí que compten, encara que sigui de manera consultiva, amb l'opinió del jovent. Tal com feien menció les joves, l'administració intenta que els projectes i les accions que es duen a terme –en aquest cas concret en matèria de joventut- siguin del gust del públic adult, oblidant-se que les polítiques de gestió són per a les persones joves; com per exemple, quan les activitats i programes són escollits per personal tècnic o polític i no per la joventut.

La participació activa de la joventut en la gestió i dinamització dels equipaments juvenils del País Valencià, per tant, ha de tenir el paper clau que la Llei 15/2017 promou entre les administracions públiques del territori. Però ara que ja es té confeccionat –o quasi confeccionat perquè el decret que desplega la llei no s’ha aprovat quasi quatre anys després- el marc normatiu del país, cal que els municipis i les mancomunitats confeccionen els seus Plans Territorials de Joventut, de manera participada, òbviament. Educar en la cultura de la participació des de la base i fomentar aquest paper actiu i transformador, aconseguint així que el trànsit de persones joves pels equipaments juvenils contribueixi al seu desenvolupament personal i l’adquisició d’autonomia, donant lloc, així, a l’adquisició d’agència juvenil.

Els models de gestió dels equipaments mantenen una relació directa amb els nivells de participació adaptats per l’Hart (1992). Així doncs, per afavorir l’adquisició de capacitat d’agència juvenil entre les persones involucrades en la gestió i la dinamització dels equipaments juvenils, caldrà apostar pels tres nivells de participació més alts i que formen part del tram que fa referència a la participació real. Així doncs, podran dur-se a terme processos participatius d’informació i consulta –són els dos nivells més baixos d’aquest tram de participació- però sempre garantint que tant la gestió com el dia a dia de l’equipament facilen la implicació i participació activa del jovent.

És per això, doncs, davant la necessitat manifesta d’adaptar les polítiques de joventut –de manera planificada i participada- a la realitat de cada territori i, per tant, fugir de models reproduïbles, cal fer el mateix amb els equipaments juvenils.

- Cal elaborar un projecte educatiu adaptat a les demandes de les joves, és a dir, construir o transformar un equipament juvenil en funció de les necessitats de la joventut del territori.
- Cal afavorir i promoure la participació activa de la joventut en les polítiques de joventut i, especialment, en el dia a dia dels equipaments juvenils
- Cal cedir poder i control, cal que l’administració faci amb el col·lectiu juvenil el mateix que fa amb el món adult, que cedeixi espais municipals perquè facin

els seus propis equipaments juvenils de barri o que involucri a les joves en la gestió dels equipaments juvenils municipals –l'autogestió, la cogestió o la gestió cívica-.

Aleshores, després de valorar a partir de la bibliografia, l'experiència professional i la vivència de les joves, la capacitat d'adquisició d'agència juvenil que presenten els models de gestió d'equipament juvenil predominants al País Valencià i davant la necessitat de reflexionar al voltant d'una proposta de model de gestió a tenir en compte en aquells territoris del País Valencià on s'estan plantejant obrir un nou equipament de joventut; es conclou que davant la impossibilitat de proposar un model concret, la informació recollida duu a elaborar una proposta basada en el model *multimodel*.

I què vol dir el multimodel? Tradicionalment, almenys en el nord del País Valencià, és a dir, la província de Castelló, les polítiques de joventut no han tingut el pes, el reconeixement ni l'aposta que requereixen. La resposta davant les demandes i les necessitats del col·lectiu juvenil s'han intentat satisfer per mitjà de la construcció d'equipaments juvenils –cal tenir present que la realitat de la província és un poc complicada, hi ha 135 pobles dels quals sols 8 tenen més de 20.000 habitants i, per tant, hi ha molta disgregació poblacional arreu del territori castellanenc, molt poble petit amb poc personal tècnic- sense tenir un pla territorial de joventut que ordeni les necessitats de les polítiques de joventut.

Per aquesta raó, sembla molt interessant continuar reflexionant i posant en pràctica el model *multimodel* que es posa en pràctica en Quart de Poblet, per exemple, municipi d'on és el coordinador de l'àrea de joventut l'actual director general de l'IVAJ. Aquest model, per tant, permet adequar la resposta a les necessitats i demandes de les joves de manera especialitzada i concreta, no hi ha un únic espai o servei de referència, sinó més bé, l'àrea de joventut s'articula en diferents serveis especialitzats, com ara per exemple: la casa de la joventut, l'espai TIC, l'hotel d'associacions, etc.

Les possibilitats de l'administració, amb relació al personal i les tasques de seguiment, són limitades i per tant, pot donar-se la necessitat d'haver d'oferir un servei que únicament pugui donar-se per mitjà de l'externalització d'aquest, alhora que no es renuncia al fet que la joventut digui què, com i quan s'ha de fer en la casa de la joventut o des de la mateixa àrea departamental.

A més a més, aquesta convergència entre models de gestió possibilita que es puguin desenvolupar polítiques de joventut integrals, però sense perdre de vista la necessitat de dur a terme polítiques específiques que permetin arribar a certs col·lectius juvenils que d'altra manera no els arribaria l'oferta integral. Un bon exemple són les cases de la joventut que únicament donen servei a joves usuàries d'entre 12 a 18 anys, una franja d'edat que sol defugir dels espais compartits amb el món adult, mostrant-se desconfiats i, per tant, l'equipament juvenil pot estar diversificat en diferents espais. És a dir, en lloc de tenir un equipament juvenil per fer activitats i polítiques de joventut per a joves d'entre 12 i 30 anys, pot existir diferents espais físics que atenguin a joves de diferents trams d'edat i per tant, que afavoreixin i donen resposta a les demandes específiques de cada segment poblacional que configura la condició juvenil.

A tall de conclusió, doncs, si la intenció de l'administració és que els equipaments juvenils es converteixin en espais i processos generadors d'agència juvenil, cal que:

- S'ordenin les polítiques de joventut per mitjà de plans territorials de joventut.
- Els equipaments juvenils donin resposta a les necessitats i demandes juvenils i no responguin únicament als interessos politicotècnics.
- S'elabori projectes educatius participats que assentint les bases d'acció i abordatge per als equipaments juvenils.
- Se cedeixi poder a les joves usuàries en relació amb la gestió i dinamització dels equipaments.
- S'eviti la reproducció de models i experiències d'altres llocs –òbviament no han d'inventar-ho tot, sinó adaptar-ho a la realitat existent, i per això cal recerca, diagnòsi i interlocució-.

- S'articuli una interlocució entre administració i joves que faciliti l'establiment de vincles de confort i, per tant, pugui treballar-se braç a braç.
- S'avaluïn els programes, activitats i accions que es duen a terme, així com les diferents polítiques i la gestió dels equipaments juvenils. Una avaluació present durant tot el procés i que, novament, compte amb la participació activa del jovent.
- S'afavoreixi la transició entre l'equipament, recurs o servei jove i la societat adulta, articulant línies de treball entre aquest i el teixit associatiu municipal.

Clarament, moltes de les conclusions i reflexions a les quals s'ha arribat resulten poc innovadores, fins i tot, i hi ha alguna que fa dècades que està a sobre de la taula de debat professional. El cert és que molts d'aquests suggeriments s'intenten tenir en compte, però la falta de recursos personals i econòmics, així com la falta d'ordenació de les polítiques de joventut, dificulta la seva aplicació i posada en marxa i, per tant, no es poden desenvolupar de la manera planificada.

A partir d'aquest treball s'evidencia, doncs, la necessitat d'obrir espais de reflexió per articular la teoria i la pràctica. Cal treballar, aleshores, perquè les polítiques integrals de joventut proposades per l'IVAJ i, concretament, els equipaments juvenils, no fracassin en la seva missió d'acompanyament i promoció de l'autonomia juvenil; és a dir, que siguin i funcionen com a espais i processos generadors d'agència juvenil. D'altra banda, també es fa evident que els equipaments juvenils, com a tals, no són espais d'empoderament. Perquè aquests esdevinguin espais i processos generadors d'agència juvenil cal que es gestionin i responguin en relació amb les necessitats juvenils manifestes i això requereix un canvi de mirada i voluntat política.

La condició juvenil, històricament, ha estat concebuda com una etapa de la vida destinada a la consecució de l'emancipació per completar la transició a la vida adulta. En l'actualitat, però, aquesta transició esdevé per mitjà de la consecució de l'autonomia i l'agència juvenil; l'emancipació ja no és una condició per assolir-ho. Cedir poder, mitjà la gestió dels equipaments juvenils, per tant, és el gran repte al qual s'han d'enfrontar les administracions públiques si aposten per la joventut com un col·lectiu valuós per al present i no per al futur, com ha ocorregut històricament.

BIBLIOGRAFIA

- Ajuntament de Barcelona. Direcció de Serveis d'Infància, J. i G. G.-D. S. (2018). *Pla d'equipaments i serveis juvenils 2018-2028*. Ajuntament de Barcelona. Direcció de Serveis d'Infància, Joventut i Gent Gran - Drets Socials.
- Agud, I., Ciraso, A., Pineda, P., & Soler, P. (2017). Percepción de los jóvenes sobre los espacios y momentos en su proceso de empoderamiento. Una aproximación cuantitativa. En *Pedagogia Social Revista Interuniversitaria*, 30. https://doi.org/10.7179/psri_2017.30.04
- Alcántara, A. (2011). *Els equipaments de caràcter sociocultural i els seus models de gestió*. <https://educaciotransformadora.files.wordpress.com/2012/01/els-equipaments-de-carc3a0cter-sociocultural-i-els-seus-models-de-gestic3b3.pdf>
- Benedicto, J. (2011). *Construint la ciutadania juvenil. Marc teòric per a les polítiques de joventut i ciutadania*. Manresa: Diputació de Barcelona.
- Benedicto, J. (2016). La ciudadanía juvenil: Un enfoque basado en las experiencias vitales de los jóvenes. En *Revista Latinoamericana en Ciencias Sociales, Niñez y Juventud*, 14(2). <https://doi.org/10.11600/1692715x.14203210415>
- Benetti, L. (2011). Apostant per l'autonomia juvenil. En *Monogràfic Associació Internacional de Ciutats Educadores. Ciutat, Joventut i Educació* (p. 66-68). Associació Internacional de Ciutats Educadores (AICE).
- Casal, J. (1996). *Modos emergentes de transición a la vida adulta en el umbral del siglo XXI: aproximación sucesiva, precariedad y desestructuración*, REIS, núm. 75, juliol-setembre.
- Casanovas, J. (2009). *Política de joventut. Glossari de termes*. Girona: Documenta Universitària. Edició de l'Associació Catalana de Professionals de les Polítiques de Joventut.
- Castellà Josa, C. i Ferrer-Fons, M. (2019). *Aprenentatges i reptes dels processos participatius amb joves en l'àmbit local*. Generalitat de Catalunya.

- Comas, D. (2007). *Las políticas de juventud en la España democrática*. Madrid: INJUVE.
- Corts, D., Ramon, S. i Masferrer, D. (2015). *Pla d' Equipaments Juvenils de Barcelona 2008-2015*. 76-100.
- Culleré, M. [et al.] (2009). *Guia de gestió de locals joves*. Generalitat de Catalunya. Tarragona: Departament d'Acció Social i Ciutadania, Secretaria de Joventut i Consell Comarcal del Tarragonès, Servei Comarcal de Joventut.
- Duarte, K. (2000). ¿Juventud o Juventudes?: Acerca de cómo mirar y remirar a las juventudes de nuestro continente. En *Última década*, 8(13), 59-77. <https://dx.doi.org/10.4067/S0718-22362000000200004>
- Hart, R. (1992). *Children's participation: From tokenism to citizenship* (no. 4). Florence, Italy: UNICEF. International Child Development Centre.
- La Carpa Recerca i Eines per la Transformació Social (2010). *Els equipaments juvenils a estudi. Principals reptes i elements a considerar davant el disseny i funcionament dels equipaments per a joves*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- Llopart, I. i Serracant, P. (2004). *Debats i lectures sobre polítiques de joventut*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Montes, P. (2008). *Polítiques locals de joventut. Criteris, eines i recursos*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- Nussbaum, M., Glover, J. (1995). Research., World Institute for Development Economics. *Women, culture, and development : a study of human capabilities*. Clarendon Press. ISBN 9780191521751. OCLC 344100139.
- Oficina del Pla Jove. (2019). *Un model d'equipament juvenil. Definició i requisits mínims*. Diputació de Barcelona.
- Oficina del Pla Jove. (2017). *Els equipaments juvenils*. Diputació de Barcelona.
- Ortega, C., Lazcano Q, i Manuel, M. (2015). Espacios de ocio para jóvenes, de la monetarización a la autogestión. *Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria*, 25, 69-89. https://doi.org/10.7179/PSRI_2015.25.04

- Pérez, E., Quintà, L., Zamora, M., i Giberga, C. (2019). *Foment de la participació i l'associacionisme juvenil. Reflexions del jovent per als i les professionals de joventut*. Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC).
- Robles, A. (2012). Joventut i procés d'autonomia: desmitificar per acompanyar. *Arxiu d'Etnografia de Catalunya*, 12. <https://doi.org/10.17345/aec12.57-82>
- Sen, A. (1985), *Commodities and capabilities*, Amsterdam, Elsevier Science. (Reimpresso en Delhi, Oxford University Press, 1999).
- Soler, P. (2010). *El models de polítiques de joventut*. Girona: Universitat de Girona. Departament de Pedagogia.
- Soler, P., Trull, C., Rodrigo, M. i Corbella, L. (2019). El reto educativo del empoderamiento juvenil. En *Educación en el tiempo libre: la inclusión en el centro*.
- Soler, P. (2005). Les Polítiques de joventut a Catalunya durant el període democràtic. *Educació i Història: revista d'història de l'educació*, 0(0). <https://doi.org/10.2436/e&h.v0i8.742>
- Soler, P. (2015). Les estructures de participació juvenil a Catalunya d'ençà de la transició democràtica: The structures of youth participation in Catalonia since the democratic transition. En *Educació i història: Revista d'història de l'educació*, 25.
- Soler, P. (2017). Empoderamiento juvenil y Pedagogía Social. *Pedagogia Social Revista Interuniversitaria*, 30. https://doi.org/10.7179/psri_2017.30.01
- Soler, P., Trilla, J., Jiménez, M., i Úcar, X. (2017). La construcción de un modelo pedagógico del empoderamiento juvenil: espacios, momentos y procesos. *Pedagogia Social Revista Interuniversitaria*, 30. https://doi.org/10.7179/psri_2017.30.02
- Soler, P. (2020). *Material docent de Polítiques i programes de Joventut (curs 2020-2021)*. Document inèdit.
- Úcar, X., Soler, P., i Planas, A. (2020). Socio-educational Youth Policies in Europe. En *Working with Young People*. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190937768.003.0005>

Annex I: l'entrevista semiestructurada

GUIÓ ENTREVISTA

Hola bon dia! Em dic Ivan Del Castillo Àvila, sóc estudiant del Màster Interuniversitari de Joventut i Societat (MIJS) i em trobo aquí, amb XXXXX, per a fer-li una entrevista.

Abans d'iniciar voldria explicar-li que el propòsit d'aquest Treball de Fi de Màster és analitzar els models de gestió d'espais o equipaments juvenils predominants en el País Valencià per concloure quin d'aquests models contribueix en major grau a l'adquisició de capacitat d'agència juvenil.

Així doncs, abans d'iniciar l'entrevista autoritza que enregistri la videotrucada?

1. Àmbit professional:

- 1.1. En qui espai/centre juvenil treballa/ha treballat?
- 1.2. Quant de temps duu/ha estat treballant en aquest espai/centre?
- 1.3. Quin és el seu rol o càrrec en aquest espai/centre?
- 1.4. Sempre ha desenvolupat aquest mateix rol?
- 1.5. Amb quins altres professionals comparteix el seu dia a dia?
- 1.6. Creu que la seva feina és important? Per què?
- 1.7. Com valora el treball amb persones joves? Per què?
- 1.8. Se sent realitzada com a professional? Per què?

2. Entitat/espai de treball:

- 2.1. Pel que fa al espai/centre, quina és la seva titularitat?
- 2.2. Qui assumeix la gestió d'aquest?
- 2.3. L'espai s'ha gestionat sempre d'aquesta manera? En cas negatiu, com es gestionava abans?
- 2.4. Les joves estan d'acord amb aquest model de gestió de l'espai? Per què ho creus?
- 2.5. On està situat?
- 2.6. Quin és l'horari?
- 2.7. Que hi podem trobar en l'espai? Aules, mobiliari, equipament....
- 2.8. Quins altres professionals treballen a l'espai?

2.9. Existeix coordinació entre l'espai/centre i l'administració? En cas afirmatiu, com es duu a terme?

2.10. Com es gestiona l'espai/equipament?

2.11. Què en penses de l'equipament juvenil, ha de ser un espai específic per al jovent, o no?

3. Els usuaris:

3.1. Quina població atén, de quines edats...?

3.2. Hi ha població a la qual no s'atén o no s'arriba a atendre?

3.3. Com poden accedir al recurs/espai les usuàries?

3.4. Quina responsabilitat tenen aquestes usuàries en la gestió i funcionament de l'espai/equipament?

3.5. Quina vinculació hi ha amb les usuàries una vegada deixen de formar part de l'espai/recurs?

3.6. Com creus que influeix en la vida de les usuàries el seu pas per l'espai o equipament?

4. Finalitats i possibilitats dels equipaments/espais:

4.1. Factors relacionats amb la socialització:

4.1.1. Penses que l'espai suposa una oportunitat per gaudir del temps d'oci? Per què?

4.1.2. Aquest espai/centre afavoreix la socialització entre joves? En cas afirmatiu, perquè ho creus així?

4.1.3. Com definiries aquesta socialització que esdevé en l'espai? Quins valors la caracteritzen? (potser aquí apareix alguna forma d'entendre la socialització des del joc, altres des de l'espai de seguretat, altres des de la participació i creació comunitària...)

4.1.4. Quin es el teu paper com a professional en aquest procés? I el d'altres professionals que treballen en l'equipament? I el de les joves?

4.1.5. Es creen vincles nous entre les joves en l'espai? Per què?

4.1.6. Aquests vincles, doncs, creus que es donarien amb la mateixa facilitat/dificultat si l'equipament fos intergeneracional i no específicament per a joves?

4.1.7. Com repercuteixen o influencien en el desenvolupament identitari de les usuàries? I en les competències personals?

4.1.8. Què posa en valor l'espai, respecte d'altres equipaments o espais, per a la joventut del municipi?

4.1.9. Respecte a la capacitat socialitzadora de l'equipament, pensa que exerceix alguna influència en la comunitat ? (municipi/barri). Per què?

4.1.10. Com encaixa l'actuació d'aquest equipament amb les línies del Pla Local de Joventut?

4.2. Factors relacionats amb l'educació:

4.2.1. Què en pensa, els equipaments juvenils del País Valencià són educatius o no ho són? Per què?

4.2.2. Sabries definir quin o quins tipus d'actes educatius esdevenen en aquest equipament juvenil?

4.2.3. Quin tipus de formació es programa en l'espai?

4.2.4. Com són aquestes accions?

4.2.5. Com repercuteixen o influencien en el desenvolupament identitari de les usuàries? I les competències personals?

4.2.6. Qui decideix aquestes accions formatives? Com? I qui les organitza? Com?

4.2.7. Quines opcions d'accés (laboral, educatiu) apareixen a partir de la participació en les formacions de l'espai?

4.2.8. Quines creus que són les prioritats educatives de l'espai? I què en penses respecte a la capacitat educadora de l'espai? (en la línia de les polítiques dures o toves de PERE)

4.2.9. Com encaixa l'actuació d'aquest equipament amb les línies del Pla Local de Joventut?

4.3. Factors relacionats amb la participació:

4.3.1. Aquest espai/centre fomenta la participació juvenil? En cas afirmatiu, perquè ho creus així? I com ho fa?

4.3.2. Quins nivells / graus de participació es donen en el centre i quins creus que s'haurien de donar?

4.3.3. Estàs d'acord amb la manera de fomentar la participació juvenil en l'espai jove? En cas negatiu, com penses que hauria de ser?

4.3.4. Quines limitacions i oportunitats creus que presenta aquesta tipologia de participació que promou l'espai?

4.3.5. Quin es el teu paper com a professional en aquest procés? I el d'altres professionals que treballen en l'equipament? I el de les joves?

4.3.6. Aquesta participació és limitada a l'espai o també s'estén amb altres espais o equipaments no específics per joves del municipi?

4.3.7. Hi participen associacions o col·lectius en el dia a dia de l'equipament? Com?

4.3.8. Com influencia aquest foment o no foment de la participació juvenil respecte al moviment associatiu municipal? I respecte a l'activisme juvenil? I a la participació o incidència política?

4.3.9. Quina és la clau de la participació juvenil per a tu? Com t'agradaria treballar-la?

4.3.10. Quins dels processos de promoció de la participació individual i/o col·lectiva que esdevenen en l'espai els destacaries com exitosos? Quins no?

4.3.11. Com encaixa l'actuació d'aquest equipament amb les línies del Pla Local de Joventut?

4.4. Factors relacionats amb l'empoderament:

4.4.1. Aquest espai/centre contribueix a l'empoderament de les joves usuàries? En cas afirmatiu, perquè ho creus així?

4.4.2. Quines competències o capacitats personals es treballen per afavorir aquesta adquisició de capacitat d'agència juvenil?

4.4.3. Aquest empoderament, doncs, és respecte al món jove o al món adult?

4.4.4. Quin es el teu paper com a professional en aquest procés? I el de les joves?

4.4.5. Quina relació creus que existeix entre l'empoderament i l'emancipació juvenil?

4.4.6. Es contribueix des de l'equipament per què la jove pugui aconseguir abans aquesta emancipació?

4.4.7. Quina és la clau de l'empoderament juvenil per a tu? Com t'agradaria treballar-la?

4.4.8. Quins dels processos d'empoderament personal i/o col·lectiu que desenvolupeu en l'espai han tingut èxit? Quins no?

4.4.9. Com encaixa l'actuació d'aquest equipament amb les línies del Pla Local de Joventut?

5. Experiències i valoracions del teu pas per l'espai

5.1. Respecte al model de gestió de l'espai al qual estàs o has estat vinculat, quines fortaleses o oportunitats que no presenten altres models destacaries? Per què?

5.2. I quines debilitats o limitacions destacaries d'aquest model de gestió? Per què?

5.3. Creu que els usuaris són conscients de l'oportunitat que suposa per a ells vincular-se a un espai d'aquest tipus? Per què?

5.4. Finalment, quin model de gestió d'equipaments juvenils penses que suposa una major oportunitat per afavorir l'adquisició de capacitat d'agència juvenil? Per què?